

Pla estratègic de cultura del Collsacabra

2025

Sumari

1. Presentació	1
2. Introducció	2
3. Metodologia	3
4. La cultura en entorn rural	4
5. El Collsacabra, radiografia de la realitat territorial i social	6
6. La cultura al Collsacabra	13
6.1 Els ajuntaments.....	13
6.2 El teixit associatiu.....	22
6.3 La programació cultural.....	23
6.4 La comunicació de la cultura.....	27
7. Reptes de futur	28
8. Estratègia	30
8.1 Esquema general.....	30
8.2 Objectius.....	32
8.3 Principis i valors.....	32
8.4 Eixos estratègics i propostes d'acció.....	35
9. Cronograma d'implementació del Pla	44
10. Seguiment i avaluació	45
11. Lectures recomanades	46
12. Crèdits	47

1. Presentació

La cultura és una de les expressions més profundes d'identitat i de cohesió d'un territori. Al Collsacabra, la vida cultural és el fruit de la implicació activa d'ajuntaments, entitats i persones que, des de fa dècades, impulsen iniciatives diverses i compromeses amb la vida col·lectiva, tot i la dispersió territorial i la dimensió demogràfica dels nostres municipis.

Aquest Pla estratègic de cultura del Collsacabra neix de la voluntat conjunta dels ajuntaments de Tavertet, Rupit i Pruit, i L'Esquirol —amb els seus nuclis de L'Esquirol, Cantonigròs, Sant Martí Sescorts i Sant Julià de Cabrera— de donar continuïtat al treball compartit iniciat amb el projecte CollsacabraFutur. Allà ja es van identificar accions culturals clau i es va posar sobre la taula la necessitat de dotar-nos d'un marc comú que orienti les polítiques culturals a mitjà i llarg termini.

Aquest pla és una mostra més del compromís compartit amb la cultura com a eina de transformació, vertebració social i benestar. De fet, el Collsacabra és ja un referent de cooperació intermunicipal en diversos àmbits, i la cultura se suma ara com a eix prioritari d'actuació conjunta.

Els reptes que s'aborden són diversos: garantir espais culturals adequats, reconèixer i projectar el talent local, reforçar el teixit associatiu, donar visibilitat a les iniciatives culturals i promoure una programació coordinada, inclusiva i arrelada. Tot això, posant especial atenció en els públics joves i familiars, en el relleu generacional i en la convivència harmònica amb l'entorn natural que ens defineix.

El pla que presentem és, per tant, un punt de partida. Una eina viva i compartida que vol donar resposta a les necessitats detectades a través de la diagnosi, de la participació i del treball tècnic. I sobretot, vol oferir una mirada de futur que garanteixi que la cultura continuï sent una columna vertebral del nostre territori.

Conscients de les limitacions, però també de les enormes potencialitats que tenim com a comunitat, apostem per una acció cultural conjunta, sostenible i connectada amb les persones. Amb aquest pla, fem un pas endavant per consolidar el Collsacabra com a territori cultural actiu, cohesionat i amb veu pròpia.

Àlex Montanyà i Rifà, alcalde de l'Esquirol

Albert Marcé Pujol, alcalde de Rupit i Pruit

Albert Prado Olmos, alcalde de Tavertet

2. Introducció

El Collsacabra constitueix una unitat geogràfica i paisatgística ben definida, associada a un territori i a una denominació compartida per tres municipis: L'Esquirol, que inclou els nuclis de L'Esquirol, Cantonigròs, Sant Martí Sescorts i Sant Julià de Cabrera; Rupit i Pruit; i Tavertet. En conjunt, el Collsacabra comprèn aquests set pobles o nuclis de població.

El juliol de 2020 es va signar un acord ([Declaració de Cantonigròs](#)) per assolir un Collsacabra "habitat amb un paisatge equilibrat, saludable, resilient, bell i silenciós, amb una població arrelada, amb fort sentit de pertinença i responsabilitat." La voluntat d'impulsar canvis per abordar problemàtiques compartides, com ara la massificació dels espais naturals, la manca d'habitatge i el despoblament, va fonamentar aquesta declaració. Poc després, entre els anys 2021 i 2022, i amb el suport de la Diputació de Barcelona, es va iniciar un procés participatiu per elaborar una estratègia de futur. Com a resultat s'elabora el document [Pla estratègic CollsacabraFutur](#), el qual s'adapta a la realitat social del territori i corresponsabilitza la ciutadania i els agents en l'impuls d'accions consensuades i en la governança compartida del territori.

Continuant amb aquesta voluntat de treballar conjuntament, els tres ajuntaments varen presentar una sol·licitud en el marc del programa "Plans per al desenvolupament cultural local" que ofereix l'Oficina d'Estudis i Recursos Culturals (CERC) des del Catàleg de Serveis de la Diputació de Barcelona, com a programa de suport als municipis.

Amb el Pla estratègic de cultura es busca reestructurar el conjunt de la política cultural del Collsacabra de manera conjunta, coordinada i mancomunada, com també marcar el camí cap a una reordenació i optimització dels recursos culturals existents, i finalment donar suport als agents culturals locals.

Així, caldrà radiografiar la realitat cultural del Collsacabra i identificar les principals línies de treball estratègic en el sector de la cultura pels propers anys. Es vol, per tant, aixecar la mirada cap a un horitzó a mitjà termini, anant ara més enllà de la programació anual i la planificació operativa.

Aquest pla té una vigència orientativa mínima de quatre anys, tot i que no és un període exacte i es podria prolongar fins a un màxim de sis. Dependrà del grau d'implementació assolit a cada moment, de les actualitzacions que s'hagin de fer a mesura que canviï la realitat, de les prioritats municipals, de la disponibilitat pressupostària, de la implicació dels agents, etc. Per tant, el pla vol anar més enllà dels períodes electorals, garantint que un canvi de govern no afecta la seva implementació. El pla vol ser el resultat d'un treball i d'unes aportacions de tota la comunitat, no només un posicionament des dels governs municipals. Els possibles equips de govern posteriors als actuals se l'han de sentir i fer seu i poder aplicar-lo.

Aquest pla és especial. Es tracta d'un pas endavant en la planificació estratègica mancomunada i també esdevé una oportunitat perquè el pla es converteixi en un referent cultural per a altres municipis rurals. Així mateix, l'existència d'aquest document constata que si se sumen esforços, es multipliquen els resultats. La implementació d'aquest pla és, per tant, una responsabilitat transversal entre els territoris i els actors de la cultura.

Els territoris feblement poblats tenen un repte majúscul a l'hora de definir les seves polítiques culturals donat que han de dotar la societat dels serveis bàsics que cal identificar, crear i gestionar. I tot això amb els recursos humans, infraestructurals i econòmics disponibles.

Per al Collsacabra i la seva gent aquest pla representa un repte, una oportunitat i un compromís de fer de la cultura una eina que ajudi a millorar la qualitat de vida.

3. Metodologia

Per tal d'elaborar aquest pla s'ha treballat amb una metodologia que ha combinat el rigor de la consulta documental, recollint el màxim d'informació objectiva, amb la riquesa de les aportacions personals i comunitàries a partir d'entrevistes, grups de treball, visites i altres.

Un pla com aquest només té sentit si el conjunt de la població del municipi se n'implica tant en l'elaboració com en la implementació. Més concretament el pla ha plantejat treballar amb la metodologia següent:

1. Recull i consulta de la documentació existent: plànols, estadístiques oficials, altres plans sectorials, programes, projectes, directoris, etc. Això permet fer una radiografia objectiva de la realitat al Collsacabra i entorn.
2. Visites a una quinzena d'equipaments culturals i altres espais on es duu a terme l'activitat cultural al Collsacabra: l'Esquirol amb els seus quatre nuclis (l'Esquirol, Cantonigròs, Sant Julià de Cabrera i Sant Martí Sescorts), Rupit i Pruit i Taverdet. Aquestes visites han permès veure i conèixer els espais on es desenvoluparà gran part d'aquest pla.
3. Entrevistes als alcaldes i regidor/es dels tres municipis, que han permès conèixer de primera mà la visió política que dona cobertura a una acció mancomunada en el sector cultural, com també el territori en el qual s'insereix el pla de cultura, la visió i les necessitats detectades als municipis, les dinàmiques existents, la demanda sobre el pla, etc.
4. Entrevistes als equips tècnics municipals, les quals permeten tenir una visió de les i dels professionals que treballen en el dia a dia del territori.
5. Fòrum de la cultura al Collsacabra, com a sessió de treball grupal oberta a tothom, la qual va convocar els agents culturals del territori, especialment a artistes, intel·lectuals, expert/es en patrimoni, membres d'associacions culturals, usuàries i usuaris, així com persones implicades en la cultura per tal de reflexionar i debatre de manera compartida quina és la visió i les necessitats detectades, quines podrien ser les demandes i les possibles solucions. S'ha fet a Cantonigròs i hi han participat 24 persones dels tres municipis. Del Fòrum de la cultura n'ha sorgit una gran part de les aportacions que configuren aquest pla. Permet obtenir una gran riquesa i diversitat d'aportacions del conjunt de la ciutadania més implicada en la cultura.
6. Entrevistes a persones dels tres municipis que pel seu coneixement i posicionament ajuden a ampliar, complementar, aprofundir i detallar la visió de la cultura al conjunt del Collsacabra. S'han triat persones amb un ampli coneixement del territori, de la cultura en la seva amplitud o d'algun aspecte particular en el qual aquest pla vol fer èmfasi. Algunes persones són residents al municipi; d'altres, havent-hi nascut, fan vida fora, però mantenen una visió ampla del context; d'altres finalment són persones nouvingudes que miren la realitat local amb nous ulls. Permet obtenir una visió ciutadana experta sobre la totalitat o sobre una part de la realitat cultural i altra del territori.
7. Redacció d'un primer document del pla en concepte d'esborrany tant en la seva fase de diagnòstic com de propostes.
8. Contrast d'aquest primer document amb el conjunt de persones que, d'una manera o altra, han participat en la seva elaboració.
9. Sessions de contrast entre els ajuntaments, el CERC i el consultor a càrrec de la conducció i redacció del Pla per tal de veure el resultat amb la visió àmplia de territori i d'acord amb les mirades més contemporànies de les polítiques culturals.
10. Redacció final del Pla estratègic de cultura del Collsacabra.
11. Presentació pública del Pla a la ciutadania.

El conjunt del pla s'ha elaborat entre novembre de 2024 i setembre de 2025.

4. La cultura en entorn rural

Per abordar la definició d'una política cultural en un territori rural cal començar per entendre el seu context, sovint complex i canviant. El món rural d'avui ja no és el d'ahir: les transformacions econòmiques, socials i culturals de les darreres dècades han modificat profundament el sistema productiu i, amb ell, les formes de vida. Aquest fet obliga a defugir qualsevol idealització d'un món rural percebut com un espai aturat en el temps, on es manté intacta una identitat o unes tradicions que, en realitat, han evolucionat o han deixat d'existir tal com s'havien conegut.

El territori rural contemporani és divers, dinàmic i lluny de ser una realitat homogènia. Presenta diferències notables segons la seva història, la seva geografia, la seva estructura demogràfica i el seu teixit econòmic. No es pot parlar d'un sol món rural, sinó de múltiples ruralitats, cadascuna amb identitats pròpies i processos de transformació particulars. En territoris com el Collsacabra, per exemple, hi conviuen nuclis habitats molt petits, amb perfils demogràfics diferents, i usos del sòl que oscil·len entre l'activitat agrícola, la funció residencial i el turisme de natura.

La ruralitat actual sovint conviu amb patrons culturals i socials de caràcter urbà. La generalització de les tecnologies digitals i la millora de les comunicacions ha trencat moltes de les barreres que abans aïllaven els pobles petits. Això ha afavorit la creació d'entorns híbrids on els hàbits, valors i formes de vida rurals es barregen amb influències urbanes, de manera natural i quotidiana. La joventut rural, per exemple, comparteix gustos i pràctiques molt similars a les dels seus coetanis de les ciutats, amb qui mantenen connexions contínues. Al Collsacabra, aquesta realitat es fa evident tant en la mobilitat setmanal de molts joves per motius d'estudi o feina com en la seva participació en dinàmiques culturals de l'entorn comarcal.

Un altre canvi de fons, sovint invisibilitzat, és l'empoderament progressiu de les dones en aquests territoris. Històricament relegades a feines domèstiques o productives de baix reconeixement, avui són protagonistes de moltes iniciatives comunitàries, culturals i econòmiques. Tot i que encara persisteixen desigualtats i obstacles, el seu paper ha esdevingut clau en la transformació del món rural contemporani. En entorns com el Collsacabra és habitual trobar dones al capdavant de projectes educatius, creatius o de gestió comunitària.

Els territoris rurals també han deixat de ser concebuts únicament com a espais allunyats i aïllats. En molts casos, els petits municipis es troben a poca distància d'altres pobles o de capitals comarcals que concentren serveis i activitats diverses, també culturals. Aquesta proximitat facilita una mobilitat fluïda que permet compartir programacions, públics, professionals i recursos entre municipis. Això reforça la necessitat de pensar les polítiques culturals en clau territorial i supramunicipal, com passa precisament al Collsacabra, on les relacions amb Vic, Manlleu o Roda de Ter formen part de la quotidianitat i tenen una incidència directa sobre la vida cultural local.

En paral·lel, s'observa una nova onada de retorn o d'arribada de persones —moltes d'elles joves i amb formació— que trien el món rural per desenvolupar-hi projectes de vida vinculats a la sostenibilitat, a la creació artística, a la producció agroecològica o a l'activisme social i cultural. Aquesta nova ruralitat incorpora mirades crítiques, innovadores i compromeses amb el territori, i obre la porta a imaginar formes alternatives de governança i de desenvolupament cultural. És una realitat que es fa especialment visible en alguns municipis del Collsacabra, on s'han establert artistes, músics, traductors o professionals del pensament crític que troben en aquest entorn un espai favorable per a la creació i la vida comunitària.

Aquesta complexitat convida a fugir de mirades simplistes i convida a entendre que la cultura, en aquests contextos, ha de ser concebuda no només com a una oferta o una programació, sinó com a una dimensió estratègica que articula vincles, reconeix identitats, activa memòries i projecta futurs possibles. I, sobretot, com a una eina al servei d'una vida comunitària més rica, justa i arrelada. També als territoris petits, com el Collsacabra, on el repte no és tant reproduir models culturals urbans, sinó desplegar una política cultural que parteixi de la seva realitat viva i canviant.

Per acabar, aquest document comparteix plenament les necessitats i els reptes identificats per l'Agenda Rural de Catalunya per tal de garantir la cultura com a element vertebrador del món rural, ja sigui promovent-la com a element de cohesió social, descentralitzant les activitats culturals o impulsant la innovació i la dinamització cultural.

Existeix un llindar de sostenibilitat cultural?

Alguns autors (Font i Garolera, 2023) han estudiat per sota de quants habitants un municipi deixa de ser sostenible i situen aquesta xifra en aproximadament unes 500 persones com és el cas de la majoria de nuclis del Collsacabra. Fent un paral·lelisme, es pot parlar d'un *llindar de sostenibilitat cultural*, per sota del qual es fa molt complicat sostenir uns serveis culturals bàsics? Segurament, si es refereix a equipaments i accions, es pot entendre que així és. Però un territori, per petit o poc poblat que sigui, és molt més que tot això. Té una memòria, una història, unes tradicions, uns costums, un cicle festiu propi, un entorn natural, sovint un patrimoni arquitectònic i molt més que va més enllà de serveis concrets. Per tant, sempre hi ha la possibilitat d'emprendre una certa iniciativa cultural. Una segona resposta a la pregunta és que en entorns amb altres municipis relativament a prop, cal pensar en clau de territori global i dimensionar les necessitats i l'oferta cultural en una dimensió supramunicipal (on no s'hi arriba des del propi municipi, s'hi arriba ajuntant esforços i compartint espais, programacions, recursos, etc.).

Per tant, un municipi petit pot ser sostenible culturalment si no està sol. La clau rau en entendre la cultura no com una política subsidiària, sinó com a una palanca de desenvolupament, d'arrelament i de futur. I això només serà possible si l'escala local i la cooperació territorial es reconeixen mútuament com a necessàries i complementàries.

5. El Collsacabra, radiografia de la realitat territorial i social

El Collsacabra és un altiplà situat a l'extrem occidental de la comarca d'Osona, format pels municipis de l'Esquirol amb els nuclis que el configuren (l'Esquirol, Cantonigròs, Sant Martí Sescorts i Sant Julià de Cabrera); Rupit i Pruit i Tavertet. Amb una extensió de 142,1 km² i una població de 2.730 habitants (Idescat, 2024), aquest territori destaca per la seva singularitat paisatgística i pel seu ric patrimoni històric i cultural.

Caracteritzat per paisatges espectaculars, el Collsacabra forma part de la unitat de paisatge "Cabrerès – Puigsacalm", definida per l'Observatori del Paisatge de Catalunya i inclosa en els Catàlegs de Paisatge establerts per la Llei 8/2005 de protecció, gestió i ordenació del paisatge. La seva orografia abrupta, amb cingles imponents, boscos frondosos i rieres sinuoses, configuren un entorn natural d'una bellesa excepcional, reconegut com un dels principals atractius del territori.

El Collsacabra és un territori amb una identitat marcada per la seva relació amb el paisatge i l'entorn natural. Aquest vincle configura la manera de viure dels seus habitants, la seva expressió cultural i la seva pertinença territorial. El sentiment d'identitat varia segons el municipi, però també el nucli: mentre que l'Esquirol es relaciona més amb la denominació Cabrerès, Rupit i Pruit i Tavertet s'identifiquen més amb el terme Collsacabra. No obstant això, les dues denominacions conviuen i defineixen una mateixa realitat territorial. Cal remarcar el fort sentiment identitari que expressa la població de Cantonigròs i que es reflecteix en el dia a dia de l'acció cultural.

Mapa1. Situació geogràfica dels tres municipis i del Collsacabra

Font: Pla estratègic CollsacabraFutur, a partir de dades de l'ICGC

El paisatge és el principal eix d'identitat del Collsacabra. La seva extensió de boscos humits, amb fagedes i rouredes alternades amb pastures, ha configurat històricament un territori agrícola i ramader. Tot i que l'activitat econòmica ha evolucionat cap a la indústria i el turisme, l'espai natural continua sent un element central en la vida dels habitants.

Els elements naturals que defineixen el Collsacabra inclouen:

- Els boscos de faigs i roures, característics dels entorns humits.
- Els cingles i relleus abruptes, que confereixen un paisatge espectacular.
- Els rius i torrents, que han afavorit l'assentament d'antigues fàbriques a l'Esquirol.
- Les explotacions agrícoles i ramaderes, encara presents en menor mesura.

A més de la seva riquesa natural, el Collsacabra conserva una identitat històrica i cultural profunda, amb nuclis medievals, esglésies romàniques i vestigis de la vida rural tradicional. Tot i la seva baixa densitat de població i la dispersió dels seus nuclis, el territori manté una forta cohesió social, reforçada per la seva vinculació amb la cultura catalana i la seva dinàmica vida comunitària. Aquest paisatge singular és àmpliament reconegut i figura en documents de planificació com els [Catàleg de paisatge de les comarques centrals](#) i de les [comarques gironines](#) de l'Observatori del Paisatge de Catalunya.

Aquest apartat ofereix una radiografia territorial i social del Collsacabra, analitzant els seus aspectes demogràfics, econòmics, identitaris i culturals, per comprendre millor la realitat i les perspectives de futur.

Població

El Collsacabra es caracteritza per una baixa densitat de població i distribució dispersa, fet que condiciona la dinàmica social i econòmica del territori. Té un total de 2.730 habitants (Idescat, 2024¹) repartits en tres municipis amb set nuclis i un entorn rural disseminat:

- L'Esquirol: 2.318 habitants, inclou els nuclis de l'Esquirol, Cantonigròs, Sant Martí Sescorts i Sant Julià de Cabrera
- Rupit i Pruit: 281 habitants
- Tavertet: 131 habitants

Aquest doble factor de territori gran amb població reduïda accentua la dispersió i la baixa densitat de població: l'Esquirol té 37,5 hab./km², Rupit i Pruit té 5,9 hab./km² i Tavertet té 4,0 hab./km² quan la mitjana osonenca és de 131,7 hab./km².

¹ La procedència de les dades, quan no s'indica el contrari, en aquest document corresponen a 2024 i a la font Idescat, que no mostra dades per nuclis i per a alguns paràmetres no disposa de dades comarcals per Osona a conseqüència dels canvis en la divisió territorial de Catalunya l'any 2023. Els resultats han estat convenientment arrodonits i es mostren amb un sol decimal. Per aquesta raó algun total pot no coincidir amb la suma de la seva desagregació.

Taula 1. Població del Collsacabra

Municipi	Superfície (km ²)	Habitants	Densitat població (hab./km ²)
L'Esquirol	61,80	2.318	37,5
L'Esquirol	16,00	1.735	108,4
Cantonigròs	10,00	391	39,1
Sant Martí Sescorts	27,00	169	6,2
Sant Julià de Cabrera	8,80	23	2,6
Rupit i Pruit	47,81	281	5,9
Rupit	-	-	-
Pruit	-	-	-
Tavertet	32,49	131	4,0
Total Collsacabra	142,10	2.730	18,9
Osona (mitjana 42 municipis)	29,65	3.904	131,7

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat de 2024 (Rupit i Pruit, i Tavertet) i de l'Ajuntament de l'Esquirol de 2025. Rupit i Pruit no disposa de dades de població segregades per a cada nucli.

Val la pena ressaltar dos aspectes quant al volum de població. Hi ha un fort desequilibri en tant que l'Esquirol té molts més habitants que la resta de pobles o nuclis junts. Com a municipi concentra el 85% de la població i com a poble o nucli, el 64% de tot el Collsacabra. L'altre fet és que el segon nucli de població, Cantonigròs, té pràcticament el mateix nombre d'habitants que Rupit i Pruit i Tavertet junts. Més enllà de la xifra global d'habitants per cada nucli, no es disposa de dades desagregades per nuclis per altres paràmetres, només per municipi. Amb caràcter general, hi ha alguns aspectes que es donen en el món rural i que no surten reflectits a les estadístiques generals.

La població resident encara és més baixa que allò que indica el padró o les estadístiques. Algunes persones, en particular la població jove, resideix fora dels municipis els dies feiners per motiu d'estudis o de feina i torna a casa només els caps de setmana. Per tant, la població que passa realment tota la setmana als municipis sol ser sovint més reduïda en nombre i envellida en edat.

Alguns municipis veuen multiplicada la població els caps de setmana i l'estiu per l'efecte de les segones residències, cosa que acaba condicionant les polítiques municipals. Això es dona especialment a Rupit i Pruit, a Tavertet i a Cantonigròs.

Altres municipis veuen incrementada la presència, no residencial, de persones per efecte del turisme, els dies feiners i especialment els caps de setmana i l'estiu, com seria el cas de Rupit.

En general es donen dos fenòmens complementaris: un cert despoblament sobretot de gent jove que acaba trobant més oportunitats de vida, treball i lleure generalment en municipis més grans, i l'arribada de nous habitants amb perfils diferents (persones, algunes d'elles artistes o jubilades, que busquen un entorn de vida tranquil i de qualitat ambiental, persones que busquen un habitatge assequible si es dona el cas però solen treballar i fer vida arreu, etc.). Segons quina tendència prevalgui (despoblament o arribada, la població) canviarà en nombre i perfil, i per tant, també ho hauran de fer les polítiques culturals. La realitat constatada és un lleuger increment progressiu de població al conjunt del Collsacabra.

Si ampliem aquest darrer punt, alguns municipis petits i rurals, els del Collsacabra especialment, han viscut i estan vivint un fenomen d'atracció de nous residents vinculats a la cultura: artistes en general, professionals de la música en particular, però també del teatre, artistes visuals, agents de la literatura i la traducció, intel·lectuals, periodistes, etc. que han buscat al Collsacabra un entorn estimulant per a la creació.

Aquestes dinàmiques influeixen en l'orientació de les polítiques municipals, especialment en l'àmbit cultural i social, que han d'adaptar-se a una població fluctuant.

Així mateix, el Collsacabra presenta una piràmide de població regressiva, amb un predomini de la franja adulta i gran. La majoria dels habitants tenen entre 35 i 74 anys, mentre que la presència de població infantil i juvenil és reduïda. Aquest fenomen es deu a:

- La baixa natalitat, que limita el creixement natural.
- L'èxode juvenil cap a zones urbanes, motivat per la falta d'oferta laboral i d'habitatge assequible.
- L'atractiu del territori per a la població gran, que hi busca una millor qualitat de vida.

Aquest envelliment poblacional es reflecteix en un alt percentatge de població dependent (infants, joves i gent gran), que arriba al 59,5% al Collsacabra.

Taula 2. Percentatge de població per edat en grans grups (municipis, comarca i Catalunya)

Municipi	0 – 14 (%)	15 -29 (%)	30 – 64 (%)	65 – 84 (%)	85 i més (%)
L'Esquirol	12,5	15,2	47,6	20,0	4,7
Rupit i Pruit	8,5	8,2	49,8	31,7	1,8
Tavertet	6,1	13,7	51,2	26,0	3,0
Total Collsacabra	11,8	14,4	48,0	21,5	4,3
Osona	15,0	16,5	49,8	15,8	3,0
Catalunya	13,7	17,2	49,6	16,4	3,2

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

El Collsacabra té una població majoritàriament nascuda a Catalunya (86,3%), amb una presència molt baixa de població estrangera (9,9%), especialment si es compara amb la mitjana comarcal i nacional. Aquesta homogeneïtat demogràfica contribueix a una forta identificació cultural amb les tradicions i la llengua catalana.

Taula 3. Percentatge de població per lloc de naixement

Municipi	Catalunya (%)	Resta de l'Estat (%)	Estranger(%)
L'Esquirol	85,1	3,9	9,7
Rupit i Pruit	85,1	2,5	12,5
Tavertet	84,9	5,6	9,5
Total Collsacabra	86,3	3,8	9,9
Osona	70,6	7,9	21,5
Catalunya	62,2	14,0	23,8

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

En una política cultural és important conèixer el nivell de formació assolit per la seva població perquè sol condicionar el nivell d'inquietuds, de pràctiques i de consum cultural.

Amb dades de 2022, destaca l'alt nivell de formació assolida amb índex de persones amb titulació superior per sobre de nuclis o societats més urbanes com Vic, Manlleu, Torelló o el conjunt de Catalunya.

Taula 4. Percentatge de població per nivell d'estudis assolit

	Educació primària o inferior (%)	Primera etapa d'educació secundària (%)	Segona etapa d'educació secundària (%)	Educació superior (%)
L'Esquirol	11,7	30,5	21,1	36,7
Rupit i Pruit	14,2	27,6	22,4	35,8
Tavertet	6,5	25,9	22,2	45,4
Total Collsacabra	-	-	-	-
Osona	-	-	-	-
Catalunya	14,0	27,9	23,4	34,7

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

L'elevat nivell d'estudis del Collsacabra permet orientar les propostes culturals cap un nivell d'inquietuds més exigent

Igualment, el coneixement del català pot orientar i condicionar les polítiques culturals. Amb dades de 2011, l'última vegada que consta aquesta informació a l'Idescat, es constata que la població del Collsacabra té un ampli coneixement de la llengua catalana. La feble presència de persones nascudes a l'estranger i l'elevat nivell d'estudis de la seva població portarien a pensar que aquest coneixement no només es manté sinó que s'ha incrementat.

Taula 5. Percentatge de població per coneixement del català

Municipi	Entén	Sap parlar	Sap llegir	Sap escriure	No l'entén
L'Esquirol	99,3 %	92,8 %	92,5 %	76,7 %	-
Rupit i Pruit	98,4 %	94,1 %	94,1 %	73,2 %	-
Tavertet	100,0 %	94,8 %	93,4 %	79,4 %	-
Total Collsacabra	99,3 %	93,1 %	92,8 %	76,4 %	-
Osona	-	-	-	-	-
Catalunya	95,1 %	73,2 %	78,7 %	55,7 %	4,9 %

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

Si se suma aquesta variable al lloc de naixement i al nivell d'estudis, tot i reconeixent l'antiguitat de les dades disponibles, es pot pressuposar una programació cultural i una comunicació plenament centrades en la llengua catalana.

Economia

L'estructura econòmica del Collsacabra es caracteritza per la predominança del sector serveis, especialment en els municipis de Rupit i Pruit i Tavertet, on el turisme ha esdevingut una activitat clau. En canvi, l'Esquirol presenta una major diversificació econòmica, amb una presència més destacada de la indústria i el comerç.

Segons dades de l'Observatori Socioeconòmic d'Osona ([6è Informe de competitivitat de la comarca d'Osona, 2023](#)), la població activa del Collsacabra es concentra principalment en els sectors següents:

- **Sector serveis:** present en tots tres municipis, però especialment a Rupit i Pruit i Tavertet, on representa més del 80% de l'ocupació. Aquest sector inclou activitats relacionades amb l'hostaleria, el turisme rural, la restauració i el comerç local.
- **Indústria:** més rellevant a l'Esquirol, on hi ha empreses manufactureres que aprofiten la proximitat als cursos fluvials. Aquest sector representa més del 75% de l'ocupació industrial del Collsacabra.

- **Construcció:** Té una presència reduïda però significativa, especialment en la rehabilitació d'habitatges i edificacions històriques.
- **Agricultura i ramaderia:** Tot i que tradicionalment havia estat el motor econòmic del Collsacabra, aquest sector ha experimentat una forta reculada. La seva presència és testimonial, centrada en explotacions ramaderes i productes locals.

L'estructura laboral del Collsacabra està marcada per diversos elements diferencials (Observatori Socioeconòmic d'Osona, 2025):

- **Predomini de treballadors adults:** la major part de la població activa es troba entre els 35 i 44 anys, mentre que la franja de joves de 16 a 24 anys té una presència molt baixa, fet que posa en relleu la dificultat per a l'arrelament de població jove.
- **Alta proporció d'autònoms:** especialment en el sector serveis, on molts negocis són de gestió familiar o de petits emprenedors.
- **Estacionalitat laboral:** a Rupit i Pruit i Tavertet, la demanda laboral varia fortament segons l'època de l'any, coincidint amb els períodes de màxima afluència turística.

El nivell de renda disponible per habitant mostra una lleugera disparitat entre municipis:

- A l'Esquirol, la renda disponible per habitant era de 17.745 € el 2021, lleugerament per sota de la mitjana catalana (18.356 €).
- A Rupit i Pruit i Tavertet, la manca de dades impedeix una comparació exacta, però el nivell de renda imposable per declarant és significativament inferior a la mitjana catalana.

Taula 6. Renda familiar disponible bruta (municipi, comarca i Catalunya)

Municipi	Renda disponible per habitant	Índex Catalunya=100	Renda imposable per declarant
L'Esquirol	17.745 €	96,7	24.826 €
Rupit i Pruit	-	-	20.471 €
Tavertet	-	-	20.591 €
Total Collsacabra	-	-	-
Osona	-	-	-
Catalunya	18.356 €	100,0	27.269 €

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

Aquesta situació econòmica es tradueix en un patró de consum i despesa més contingut, on els serveis locals i el turisme tenen un pes determinant en el dinamisme econòmic del territori.

Síntesi

La realitat territorial i social del Collsacabra es defineix per una combinació de factors geogràfics, demogràfics i econòmics que configuren un territori singular dins la comarca d'Osona. A partir de l'anàlisi detallada, es poden destacar les següents conclusions:

- L'entorn natural com a eix identitari, amb un paisatge singular definit per la muntanya de Cabrera i per boscos de faigs i roures, cingles espectaculars i una forta vinculació amb les activitats agrícoles i ramaderes tradicionals.
- Baixa densitat i dispersió poblacional, amb només 2.730 habitants en 142,1 km², fet que condiona les dinàmiques socials i econòmiques.
- Envel·liment demogràfic marcat per una piràmide regressiva, amb predominança de la franja adulta i gran, mentre que la presència de joves és reduïda per la falta d'oferta laboral i d'habitatge assequible.
- Residència estacional i absència durant dies feiners: Rupit i Pruit i Tavertet veuen incrementar la població durant caps de setmana i estius, mentre que molts joves i adults empadronats passen els dies laborables fora del territori.
- Majoritària procedència catalana, amb un 86,3% de població nascuda a Catalunya i un percentatge molt baix de població estrangera (9,9%), cosa que reforça la cohesió cultural i lingüística.
- Alta formació educativa, amb un percentatge superior de població amb estudis universitaris respecte a la mitjana catalana, fet que permet una programació cultural exigent.
- Ús gairebé universal del català, facilitant la comunicació i les activitats culturals en aquesta llengua.
- Predomini del sector serveis, especialment a Rupit i Pruit i Tavertet, on l'hostaleria i el turisme representen més del 80% de l'ocupació.
- Perfil industrial a l'Esquirol, amb una ocupació notable en el sector manufacturer, superior a la mitjana comarcal.
- Alta proporció d'autònoms, fet que indica un teixit econòmic basat en petits negocis i gestió familiar.
- Estacionalitat laboral, amb variacions en l'activitat econòmica segons l'època de l'any.
- Nivell de renda desigual: mentre que a l'Esquirol la renda per habitant (17.745 €) s'apropa a la mitjana catalana, Rupit i Pruit i Tavertet presenten indicadors inferiors.

6. La cultura al Collsacabra

La realitat cultural d'un territori és fruit de l'acció conjunta dels diversos agents que hi intervenen —públics, associatius i privats—, mitjançant serveis, programes i projectes que es despleguen tant en equipaments i espais culturals com a l'espai públic i natural.

6.1 Els ajuntaments

Els tres ajuntaments promouen la cultura al Collsacabra, ja sigui impulsant iniciatives pròpies, ja sigui donant suport a allò que programen les entitats locals.

Un exemple clar de la motivació i l'interès dels tres ajuntaments envers la vida cultural dels respectius municipis és, precisament, la voluntat d'endegar aquest pla estratègic de cultura. A més, el fet de fer-ho conjuntament reflecteix la voluntat d'unir esforços i d'anar més enllà de l'àmbit estrictament municipal de cadascun dels ajuntaments.

Els actuals consistoris estan formats per majories absolutes:

- ⇒ L'Esquirol 6 AUD-ERC-AM + 4 Junts pel Cabrerès + 1 Som Cantoni
- ⇒ Rupit i Pruit 6 AM-ERC + 1 CP
- ⇒ Tavertet 4 JxC + 1 ERC

El Collsacabra és un bon exemple de cooperació intermunicipal. Els tres municipis involucrats en aquest pla, tot i ser de partits polítics diferents, ja treballen coordinadament en alguns aspectes de les polítiques públiques com són el turisme, el medi rural, l'habitatge o la joventut. Un antecedent recent molt remarcable és el CollsacabraFutur, un pla estratègic general publicat l'any 2023 a partir d'un procés participatiu amb la presència de diferents taules temàtiques, una d'elles sobre patrimoni i cultura, i on es defineixen quines han de ser les línies a seguir en els propers anys en relació al desenvolupament del territori, al voltant de sis grans eixos i 32 accions prioritàries, de les quals quatre són culturals:

- ⇒ Creació d'un equipament cultural per a artistes del Collsacabra
- ⇒ Creació del Consell de les Arts i la Cultura del Collsacabra
- ⇒ Creació d'una agenda cultural compartida i virtual a tot el Collsacabra
- ⇒ Agrupació d'iniciatives culturals i de patrimoni del Collsacabra

Val a dir que la resta de taules temàtiques també abordaven aspectes que interactuen amb la cultura.

El resultat d'aquest pla és plenament vigent i haurà de ser el punt de partida del present pla.

Un altre espai de cooperació intermunicipal es dona en la contractació de la figura compartida en costos i dedicació d'un tècnic dedicat a la promoció econòmica i el turisme.

Molt més recentment, des de març de 2024, l'Ajuntament de l'Esquirol anuncia la contractació d'una nova tècnica de joventut amb dimensió de Collsacabra, amatenent, per tant, a les necessitats també de Rupit i Pruit i Tavertet.

Pel que fa a la cultura, l'exemple més clar, a part l'elaboració d'aquest pla, és el CollsacabraViu, una iniciativa mancomunada amb tots els pobles del Collsacabra que segueix l'estela dels inicis de la Fira del Llibre de Muntanya del Collsacabra amb un programa d'activitats arrelades a cada poble, durant els caps de setmana del mes d'octubre, i que comprèn els àmbits de la cultura, la gastronomia, la música, la natura i l'esport.

La gran diferència de dimensió poblacional (l'Esquirol concentra el 85% dels habitants del Collsacabra) fa que aquest municipi jugui un paper destacat fent de promotor i gestor de gran part de la vida cultural i altra. Tant a nivell geogràfic com institucional es pot dir que l'Esquirol juga el paper de "Porta d'entrada" al Collsacabra tant a nivell geogràfic (primer nucli venint de Vic, ciutat de referència) com institucional (municipi i nucli clarament més poblat) com cultural (municipi i nucli més actiu). Això, evidentment no treu ni la identitat ni el dinamisme dels altres municipis ni nuclis del Collsacabra.

Recursos humans

En la línia general de la disponibilitat de mitjans en el món rural, en matèria de recursos professionals, l'Esquirol és l'únic municipi del Collsacabra que compta amb un tècnic de cultura pròpiament dit amb dedicació exclusiva, tot i que darrerament sol combinar la seva jornada laboral amb altres funcions municipals.

Rupit i Pruit compta amb una tècnica de turisme que de manera complementària també aborda temes culturals. Tavertet no disposa de cap mena de perfil tècnic dedicat a la cultura. Es constata que gran part de l'acció cultural sol estar bàsicament en mans dels respectius alcaldes i, en la de les regidores o regidors de cultura. No existeix la figura de tècnic/a de cultura del conjunt del Collsacabra.

En termes generals, es fa palesa la necessitat de comptar amb un recurs professional tècnic amb perfil de gestor/a cultural dedicat a promoure la cultura al Collsacabra com a conjunt, sobretot si es vol donar a aquest territori una imatge d'identitat cultural en la línia de la ja esmentada figura compartida d'un tècnic d'economia i turisme.

Recursos econòmics

Com a tants petits municipis del món rural, els pressupostos dedicats a la cultura són limitats i dificulten la contractació d'activitats artístiques a preu de mercat (obres de teatre, concerts de música, etc.). El suport institucional extern permet resoldre aspectes infraestructurals (equipaments, dotacions tècniques, manteniment i renovacions, millora de l'accessibilitat i el confort, condicionament d'espais, adequació a la normativa, etc.) i també de programació.

Pel que fa al detall dels recursos econòmics, donat que es tracta de tres municipis, no es disposa de dades agregades. De Tavertet, a més, només hi ha disponibles dades parcials. Per fer una anàlisi econòmica del que es destina a la cultura al Collsacabra caldrà contrastar les dades dels municipis amb les de la mitjana dels municipis de menys de 5.000 habitants, tenint en compte que els tres municipis del Collsacabra estan molt per sota d'aquest valor poblacional de referència.

Taula 7. Comparativa pressupostària 2020-2023

	2020		2021		2022		2023	
	Pressupost cultura €	% sobre general	Pressupost cultura €	% sobre general	Pressupost cultura €	% sobre general	Pressupost cultura €	% sobre general
L'Esquirol	188.239	7,8%	219.504	8,1%	210.699	8,3%	268.996	7,9%
Rupit i Pruit	63.058	6,4%	23.358	2,0%	89.375	8,7%	181.571	16,5%
Tavertet	-	-	18.404	2,9%	-	-	10.543	1,2%
Mitjana municipis <5000 hab.	121.041	6,1%	144.368	6,6%	188.690	7,9%	220.817	8,3%

Font: elaboració pròpia a partir de les dades presentades pel CERC i publicades pel Servei d'Informació Econòmica Municipal (SIEM) de la Diputació de Barcelona.

D'aquesta taula se n'extreuen algunes conclusions:

⇒ Tant l'Esquirol com Rupit i Pruit han estat pràcticament cada any dels últims quatre, dels que es disposen dades, per sobre la mitjana dels municipis de la província de Barcelona de menys de 5.000 habitants. Això indica clarament una aposta per les polítiques culturals en aquests municipis. Tenint en compte que la mitjana de població dels municipis de referència està al voltant dels 1.500 habitants, Rupit i Pruit, amb només 280 habitants de mitjana en els quatre anys, destaca clarament per la seva inversió en cultura, particularment l'any 2023, excepte l'any 2021, any de la pandèmia i de fortes retallades.

Tavertet, en canvi i amb les poques dades disponibles, queda clarament per sota en el percentatge del pressupost destinat a cultura en relació al pressupost general de l'Ajuntament.

⇒ Els dos municipis més grans, Tavertet de nou en queda al marge, mostren una tendència creixent dels pressupostos de cultura, passant de 188.239€ a 268.996€ en el cas de l'Esquirol i de 63.058€ a 181.576€ en el cas de Rupit i Pruit.

Si es miren les dades de la despesa en cultura per habitant, de nou Rupit i Pruit incrementa els resultats en quatre anys passant de 233€ a 658€. L'Esquirol té un increment més moderat, però significatiu igualment, passant de 86€ a 116€.

Si s'analitza la distribució del pressupost per capítols, els resultats de l'últim any disponible, 2023, dels tres municipis del Collsacabra són:

Taula 8. Pressupostos municipals de cultura desglossats per capítols (2023)

	Capítol I	Capítol II	Capítol IV	Capítol VI
L'Esquirol	29.852€	164.260€	57.052€	17.833€
Rupit i Pruit	0	46.959€	0	134.613
Tavertet	27.009€	107.015€	13.450€	71.248€

Font: elaboració del CERC a partir de les dades publicades pel Servei d'Informació Econòmica Municipal (SIEM) de la Diputació de Barcelona.

Destaca el fet que el capítol IV del pressupost de l'Ajuntament de Rupit i Pruit sigui zero, al no existir cap associació cultural o similar, l'Ajuntament no pot gestionar subvencions i tota l'acció cultural recau en mans del consistori.

Si analitzem l'actuació d'altres agents públics, es pot veure que el Consell Comarcal d'Osona concentra pràcticament tota l'acció i el pressupost en la gestió del monestir de Sant Pere de Casserres, dedicant-se poc al suport dels municipis de la comarca. Val a dir que l'alcalde de Tavertet és el conseller comarcal de Cultura.

El Consorci del Ter, del qual formen part l'Esquirol i Rupit i Pruit, centra la seva acció cultural en la Ruta del Ter que ressegueix el riu des del naixement fins a la desembocadura al mar, amb un marcat accent turístic.

La Xarxa de Ciutats i Pobles cap a la Sostenibilitat, de la qual formen part l'Esquirol i Tavertet, és un ens de la Diputació de Barcelona centrat en la sensibilització i la planificació de polítiques de sostenibilitat ambiental als municipis.

La Diputació de Barcelona també actua sobre el territori mitjançant el suport a estudis, projectes i accions en el sector cultural. A tall d'exemple, entre tants altres, es poden esmentar ajuts a la Festa Major i altres activitats dels cicles festius o tallers de dansa i fotografia a l'Esquirol, ajuts a la Festa Major i altres activitats del cicle festiu i projectes culturals a Rupit i Pruit i ajuts a la Festa Major i altres activitats del cicle festiu i projectes de música a Tavertet, a més, tots tres municipis estan adherits al Programa de manteniment de la Xarxa d'Arxius Municipals i disposen del seu Mapa de patrimoni Cultural. Cal remarcar que l'Ajuntament de Tavertet es troba en un procés de reubicació, fet que millorarà la instal·lació de l'actual Arxiu Municipal. Altres ajuts puntuals han sigut, a Rupit, diversos informes de declaració de BCIL, un informe sobre la col·lecció, la museïtzació de la Ferreria i sengles informes sobre restes paleontològiques i sobre accessibilitat cultural per a col·lectius amb dificultats cognitives. A l'Esquirol s'ha fet un estudi de rehabilitació del teatre de la Cooperativa.

L'Associació per al Desenvolupament Rural Integral de la Zona Nord-Oriental de Catalunya (ADRINOC), de la qual forma part l'Esquirol, és una entitat sense ànim de lucre creada per gestionar l'aplicació de la metodologia Leader en el seu àmbit territorial. Actua mitjançant ajuts econòmics directes a projectes empresarials locals que busquen transformar el món rural.

Com a síntesi es pot comprovar que els municipis compten amb múltiples recursos conceptuals (espais de reflexió i debat i accions de planificació) i econòmics (ajuts i subvencions directes) que els permeten fer informes sobre temes del seu interès, rehabilitar i posar en marxa equipaments i desenvolupar programacions. Sense aquestes ajudes institucionals no es podrien dur a terme moltes iniciatives dels ajuntaments. Aquest pla estratègic de cultura n'és un exemple.

En canvi, no s'acostuma a explorar la implicació del possible teixit industrial en el mecenatge de la vida cultural. Com a molt el comerç de proximitat s'implica en el finançament d'alguna festa local.

Equipaments

Per entendre millor la dimensió dels espais culturals necessaris i existents, cal consultar el **Pla d'equipaments culturals de Catalunya** (PEECat) que va impulsar el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Representa un exercici de planificació dels espais culturals municipals basat en les dotacions que hauria de tenir cada localitat d'acord amb el seu nombre d'habitants. Tot i que abasta els anys 2010 a 2020, en no haver-se'n fet un de nou, segueix servint de referència avui en dia.

El PEECat, però, no arriba a definir diferenciadament quan es tracta de municipis petits (<3.000 habitants) estructurats en nuclis encara més petits. Si fem una interpretació àmplia, es pot considerar que cada nucli hauria de tenir al menys un Equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC).

En síntesi i sempre segons el PECCat, la concepció d'aquests equipaments polivalents culturals i comunitaris (EPCC) se sustenta en els criteris bàsics següents:

- Preval, amb excepcions, un tipus d'equipament cultural de caire polivalent que acaba acollint activitats de tot tipus, de part de tothom i per a tots els públics. Són espais d'intersecció cultural o compartida amb altres usos degut, bàsicament, a la dificultat de dotar-se d'espais específics per a la pràctica i el gaudi de cadascuna de les arts. En alguns casos, les activitats que requereixen més espai se solen dur a terme en pavellons esportius, esglésies, carrers, places, etc. Finalment, la població sol gaudir de la programació que realitzen equipaments d'arreu amb voluntat d'acció supramunicipal. Les facilitats i els hàbits de mobilitat ho afavoreixen.
- Tenen dos vessants d'actuació prioritaris, i funcionen en espais específics, compartits o complementaris:
 - com a espais d'accés a la informació i al coneixement (espais tipus biblioaccés, telecentre o d'altres modalitats que puguin desenvolupar funcions similars)
 - com a espais comunitaris de trobada i lleure (centre cívic - sala polivalent)
- Poden funcionar sense dotació de personal amb perfil tècnic especialitzat.
- No exigeixen programacions regulars ni oferta d'activitats continuada, però sí uns mínims de dies i hores d'obertura setmanals.
- Són de titularitat pública però la gestió es pot orientar preferentment a la concertació amb col·lectius organitzats del teixit social local.

Pel que fa a les dimensions en superfície, la modalitat més bàsica està en els 325 m² de superfície construïda o en els 250 m² de superfície útil neta, dels quals 100 m² corresponen a la sala polivalent pròpiament dita.

Si es contrasten aquests estàndards amb la realitat dels municipis, a nivell d'equipaments el Collsabra compta amb un gran nombre d'espais, tots ells prou polivalents i adaptables als usos culturals, però molt sovint poc adequats en quant a l'espai i poc dotats tècnicament per a usos culturals.

Vist per municipis i nuclis s'identifiquen els següents espais:

L'Esquirol (nucli)

- ⇒ El Local d'entitats acull algunes entitats del municipi (entre d'altres: Centre Excursionista Esquirol, Societat de Caçadors, Societat de Pescadors, Penya Barcelonista el Cabrerès, L'Esquirol de Festa, Colla de Geganters de l'Esquirol i la Comissió de Festes del Carrer del Pont). L'edifici també disposa a la planta baixa d'un vestíbul o espai polivalent per a activitats diverses i espai per a exposicions. És molt cèntric, però poc funcional donat que l'espai d'activitats i d'exposicions no deixa de ser el vestíbul, adaptat, de l'edifici. Sense personal que pugui atendre el públic de les exposicions, el Local d'entitats sol romandre tancat i només obre per usos associatius o actes puntuals.
- ⇒ El Pavelló municipal d'esports, que moltes vegades resulta massa gran, poc acollidor, amb una acústica deficient i sense reunir les condicions adequades pel desenvolupament de l'acció cultural. Com a pavelló d'esports que és, cal muntar i desmuntar les infraestructures per adequar l'espai a les activitats culturals, amb el cost que això comporta.
- ⇒ El buc d'assaig musical per a grups locals, situat en el mateix pavelló d'esports.
- ⇒ La Pollancreda, espai natural exterior amb escenari permanent i disponibilitat d'espais de serveis al pavelló d'esports contigu.

- ⇒ La Plaça Nova, espai exterior on s'hi programen concerts de petit format, sardanes, actes de la Festa Major i altres actes culturals.
- ⇒ La Sala 1 d'Octubre, espai per a activitats de formació i assajos musicals de petit format a la planta baixa de l'Ajuntament.
- ⇒ La Rectoria, sala per a formació, escola de música i altres usos recreatius, tots ells de petit format. Actualment dedicada bàsicament al billar.
- ⇒ La "Sala rodona", per a l'escola de música a la planta -1 de l'Ajuntament.
- ⇒ Pel que fa al servei bibliotecari, l'Esquirol compta amb parada del Bibliobús Puigdon, els dimarts de forma quinzenal.

Paradoxalment, el nucli més gran del Collsacabra no disposa d'un espai pròpiament escènic ben condicionat. S'utilitza La Cooperativa o La Cöpe, de titularitat privada i amb dificultats d'accessibilitat per estar situat en una primera planta o per no disposar de camerinos amb dutxa, de condicionament de l'espai i per traslladar-hi el material necessari per programar activitats culturals. Els dos espais disponibles són de propietat de la cooperativa que lloga la pista a l'Ajuntament i el bar a uns restauradors.

Darrerament l'Ajuntament de l'Esquirol ha previst la construcció d'un edifici escènic polivalent a l'antic escorxador, utilitzat actualment com a local d'assaig per la companyia local de teatre Tai-a-treros, i que serà enderrocada. Portarà el nom d'Espai escènic Elisa Crehuet, per homenatjar en vida una de les persones que més ha fet perquè les esquirolenques i els esquirolencs visquessin la passió del teatre. Ja hi ha un **projecte aprovat**.

Així mateix, hi ha una demanda per crear un espai polivalent dedicat a la producció i l'exhibició artística i cultural del Collsacabra al poble de l'Esquirol. Ho va recollir el Pla estratègic CollsacabraFutur i en proposava tres emplaçaments:

- ⇒ Can Quel, una antiga fàbrica propietat d'uns quatre o cinc socis privats que primer s'hauria d'adquirir per part de l'Ajuntament i després s'hauria de rehabilitar en la seva totalitat, segurament amb inversió pública i ajuts d'ens supramunicipals. El punt feble és que l'antiga fàbrica es troba una mica apartada del nucli (a un extrem del carrer del Pont) i les activitats que es fessin allà no atraurien gent fàcilment, si més no inicialment. Actualment està aprovada la compra, però encara no s'ha fet efectiva. Prèviament a l'elaboració del Pla estratègic CollsacabraFutur es va dur a terme a finals de 2020 un **procés participatiu per recuperar Can Quel com centre públic de creació sociocultural**, però no va tenir més recorregut.
- ⇒ Aquest nou espai es podria ubicar en emplaçament més cèntric a l'Esquirol, concretament al solar de La Serradora. Caldria que l'Ajuntament adquirís el terreny i construir-hi un espai polivalent per 200-250 persones màxim, ben equipat i amb diverses sales per poder fer-hi diferents activitats a la vegada. No hi ha cap previsió al respecte.
- ⇒ L'església

Com es pot constatar hi ha força moviments per part de l'Ajuntament per dotar el nucli de l'Esquirol dels espais necessaris. Caldria, però, prioritzar-ne les actuacions.

Cantonigròs

- ⇒ L'Esplai, sala polivalent sense escenari per a petits concerts, teatre de petit format i activitats de petit o mitjà format.
- ⇒ La Sala 1 d'Octubre, per a formacions, assajos musicals i reunions. Es troba sota L'Esplai, al mateix edifici.
- ⇒ Les antigues escoles de nens, de titularitat del Bisbat de Vic², amb un petit teatre gestionat per l'associació de veïns de Cantonigròs amb un aforament per a unes 50 persones.
- ⇒ La pista del parc, espai exterior on s'hi instal·la la carpa de l'associació de veïns en dates concretes.
- ⇒ Pel que fa al servei bibliotecari, Cantonigròs compta amb parada del Bibliobús Puigdon, els dimarts de forma quinzenal.

En projecte:

- ⇒ La sala polivalent a la zona esportiva per a activitats culturals de petit i mitjà format (projecte fet i per aprovar).

Sant Martí Sescorts

- ⇒ La sala polivalent, sense escenari, per a petits concerts, teatre de petit format i activitats de petit i mitjà format.
- ⇒ L'església romànica, en concessió per a realitzar-hi concerts.
- ⇒ El teatre del centre parroquial, propietat del Bisbat de Vic i gestionat per l'Associació de Veïns La Veu de Sescorts.

Sant Julià de Cabrera

És un nucli molt dispers i no disposa de cap espai, ni públic ni privat, destinat a activitats socials o culturals. Únicament té l'església romànica on s'hi fa una activitat a l'any per la Festa Major.

² En aquesta relació d'equipaments s'ha considerat alguns pertanyents al Bisbat de Vic però gestionats o cedits a entitats, per tant amb un impacte de caràcter públic.

Rupit i Pruit

- ⇒ La Sala Joan Font a Rupit, edifici de nova construcció en un espai cedit per un particular, molt polivalent: funcions de teatre, jocs de cartes, activitats escèniques (escenari, teló, etc.). No s'hi poden programar dues activitats alhora ja que no es pot compartimentar l'espai. Disposa de bar que obra en ocasions. La sala dona a la piscina municipal. Cal dir que encara es podria aprofitar més aquest espai d'uns 300m² donat que és l'únic en tot el Collsacabra que reuneix mínimament les condicions d'Equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC) segons el PECCat.
- ⇒ La Ferreria, a Rupit, és un espai molts anys tancat que, després d'un projecte museològic i museogràfic, posarà a l'abast del públic visitant una ferreria que ha funcionat fins fa poc i que conserva tots els elements tradicionals de l'ofici de ferrer. Actualment es pot visitar amb grups reduïts i amb reserva prèvia de la visita guiada, tot i que no està el 100% executat el projecte museogràfic. L'espai té un gran potencial com a equipament patrimonial i turístic.
- ⇒ Can Castellet, a Rupit, com a espai multiusos que van des d'exposicions, conferències i formacions a consultori mèdic, serveis de benestar o casaments
- ⇒ Actualment s'està rehabilitant una casa antiga de titularitat pública per a ús d'habitatge social. A les golfes està previst fer-hi un espai per a activitats socials i culturals.
- ⇒ Pel que fa al servei bibliotecari, Rupit compta amb parada del Bibliobús Guillerries els dimarts amb una freqüència quinzenal, al costat de l'Oficina de turisme.
- ⇒ Pruit no disposa de cap espai adequat per a cap tipus d'activitat cultural.

Tavertet

- ⇒ La sala polivalent que hi ha als baixos de l'edifici de l'Ajuntament, que es pot dividir en dues sales on fer-hi activitats de petit format.
- ⇒ Les antigues escoles reconvertides en sala petita municipal de rehabilitació recent on s'hi programen exposicions de pessebres, petits concerts a l'espai exterior adjacent i altres activitats de tot tipus, amb un aforament d'unes 50 persones. L'any 2020 es va fer un **procés participatiu** amb el suport de la Diputació de Barcelona per definir els nous usos de l'espai.
- ⇒ El poble disposa de l'antiga rectoria, actualment en desús. Hi ha el projecte de traslladar l'ajuntament a la rectoria i fer pisos per a joves a l'edifici actual de l'ajuntament, i als baixos deixar l'espai per a un casal de joves.

⇒ Tot i que Taverdet no ha tingut fins l'actualitat cap tipus de servei bibliotecari, ja s'ha posat en marxa l'arribada del tercer bibliobús lleuger de la XBM, el Serra de Bellmunt, per donar servei al municipi³.

Si es contrasta la realitat dels tres municipis del Collsacabra i els estàndards que marca el PECCat es pot comprovar l'adequació de la dotació del conjunt de cada municipi.

Estàndards del PECCat < 3000 habitants	Equipaments del Collsacabra
1 Equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC)	L'Esquirol
	Local d'entitats/exposicions/petits actes Pavelló municipal d'esports Buc d'assaig musical Pollancreda, espai exterior Plaça Nova, espai exterior Sala 1 d'Octubre, polivalent La rectoria, formació i polivalent Sala rodona, formació musical
	Cantonigròs
	L'Esplai, sala polivalent Sala 1 d'Octubre, sala polivalent Antigues escoles, sala d'actes Pista del parc, espai exterior
	Sant Martí Sescorts
	Sala polivalent Església romànica Teatre del centre parroquial
	Sant Julià de Cabrera

1 Equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC)	Rupit
	Espai Joan Font, espai escènic La Ferreria, espai patrimonial Can Castellet, polivalent
	Pruit

1 Equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC)	Taverdet
	Antigues escoles, polivalent Sala baixos Ajuntament, polivalent

³ El Bibliobús Serra de Bellmunt forma part dels 13 bibliobusos de la Xarxa de Biblioteques Municipals (XBM). Aquests garanteixen l'equilibri territorial en l'accés al servei de lectura pública als municipis de menys de 3.000 habitants. La Llei 4/1993, de 18 de març, del sistema bibliotecari de Catalunya, no preveu una biblioteca en municipis menors de 3000 habitants.

La taula comparativa anterior permet veure que, d'acord amb els criteris del PECCat, el Collsacabra es troba ben dotat d'equipaments de tipus polivalent, amb alguns espais escènics, que no arriben a ser considerats teatres, en la majoria dels seus pobles o nuclis de població. Si l'Esquirol acaba creant l'espai escènic Elisa Crehuet es podrà dir que el conjunt del territori estarà plenament dotat dels espais necessaris. Caldrà, però, millorar la dotació tècnica d'alguns d'ells.

Es pot veure també que Rupit i Pruit és el municipi que disposa d'un equipament social i cultural, d'uns 300 m², més ajustat als estàndards que indica el PECCat per aquest tipus d'espai, situats en els 250 - 325 m². La sala de Taverdet és clarament més petita i menys funcional i l'Esquirol té uns espais limitats en funcions i dispersos.

6.2 El teixit associatiu

El territori del Collsacabra destaca per l'elevat nombre d'entitats culturals de tot tipus i la seva vitalitat i compromís a l'hora d'implicar-se en l'organització i la gestió de la vida cultural dels seus pobles.

En un primer abordatge s'identifiquen les següents entitats culturals amb domicili fiscal als municipis que configuren el Collsacabra, tot i que algunes s'identifiquen pel terme Cabrerès. En canvi només una de les entitats incorpora el terme Collsacabra al seu nom.

L'Esquirol

Culturals

- Amics de la festa de L'Esquirol (gegants)
- Associació d'Amics del Cabrerès Collsacabra
- Associació cultural Ateneu del Collsacabra (poesia i música)
- Associació cultural de la República Global
- Associació cultural Tai-a-treros (teatre)
- Associació fotogràfica Cabrerès (fotografia)
- Associació de Músics del Collsacabra (música)
- Associació Oiaquebui Teatre Cantonigròs (teatre)
- Associació Zamdart per l'Art i l'Espiritualitat (dansa)
- Coral Loreley (música)

Veïnals i comissions de festes

- Associació comissió de festes de Cantonigròs (activitats populars i Festa Major)
- Associació de veïns de Cantonigròs (activitats socials i gegants)
- Associació de veïns La Veu de Sescorts (activitats socials)
- Comissió de festes del carrer del Pont (activitats populars)
- L'Esquirol de festa (activitats populars i Festa Major)

Altres (no són entitats culturals o festives, però organitzen activitats d'aquest tipus)

- Associació Paisatges Vius (promoció econòmica i turisme)
- Cabrerès Associació de Comerciants (promoció econòmica, fires i mercats)
- Centre dinamitzador d'activitats del Cabrerès (promoció econòmica i turisme)
- AFA de l'IE El Cabrerès (associació de famílies d'alumnes de l'institut escola que hi ha a l'Esquirol)
- Associació Casal del Jubilat

Tavertet

- Geganters de Tavertet (Gegants i cinema)
- Associació Amics de Tavertet

És molt significatiu que ni a Rupit ni a Pruit existeix cap entitat cultural o similar. Sí que n'hi ha de turisme i comerç, esportiva i de caçadors.

Cal remarcar la presència d'un nombre significatiu de persones que a títol individual aporten talent, vitalitat, creació i gestió a la cultura del Collsacabra: artistes, intel·lectuals, expert/es, periodistes, etc. Entre totes fan que el Collsacabra sigui un territori culturalment molt viu en relació al volum de la població. Gran part d'aquestes persones són residents i d'altres hi tenen una segona residència. Només a tall d'exemple es poden citar l'Elisa Crehuet (promotora de teatre de l'Esquirol), Bernat Riera (dinamitzador musical de l'Esquirol), Alícia Casadesús (artista visual de l'Esquirol), Àngel Duran (ballarí de l'Esquirol), Joan Crosas (actor de l'Esquirol), Pep Rosanes (poeta de l'Esquirol), Blanca Busquets (escriptora de Cantonigròs), Ramon Fontserè (actor de teatre de Rupit), Raquel Sala (ambientalista i música de Rupit) o Belinda París (activista cultural de Tavertet).

6.3 La programació cultural

Malgrat ser un territori poc poblat i dispers, el Collsacabra destaca per la seva vitalitat cultural. L'elevat nivell de formació dels habitants i la seva vinculació amb la cultura catalana permeten una programació exigent, centrada en la tradició, però amb una visió oberta i inclusiva.

Els factors que expliquen aquesta activitat cultural són:

- Un alt nivell educatiu, superior a la mitjana catalana, que afavoreix un consum cultural diversificat.
- Un ampli coneixement del català, amb gairebé total fluïdesa en la llengua, fet que facilita la comunicació i la programació cultural.
- Una oferta cultural vinculada al territori, amb activitats relacionades amb el paisatge i les tradicions catalanes.
- Un dinamisme de les persones i entitats culturals.
- Una influència dels municipis propers, com Vic i Manlleu, que afavoreixen l'activitat cultural.

Aquest context fa que les polítiques culturals s'orientin principalment cap a la població adulta i gran, a causa de l'envelliment demogràfic. No obstant això, cal adaptar la programació a les noves dinàmiques socials per garantir un relleu generacional en les entitats culturals.

El principal actiu cultural del Collsacabra, sentit i expressat pels seus habitants, és el patrimoni, sobretot el natural. Però aquesta realitat no es manifesta prou en la programació. És més, algunes persones insisteixen en "no programar res" al voltant de l'element natural per a no sobrecarregar-lo a nivell de visitants. El seu gaudi ha de ser espontani, natural i personal. Tothom coneix els espais naturals emblemàtics, sap com arribar-hi i fruit-ne i no concep ni més indicadors, plafons, circuits, ni menys encara més activitats per promoure la visita a aquests espais que considera ja actualment massa saturats de visitants amb poca consciència ni respecte cap als espais.

La programació cultural del Collsacabra destaca per la seva intensitat, partint de la realitat de tractar-se de menys de 3.000 habitants distribuïts en set nuclis poblacionals i una població efectiva força envellida. Això demostra dues coses: la importància que es dona a la cultura a nivell institucional i la importància de la implicació ciutadana en la seva organització. Sense cap d'elles seria possible comptar amb un volum d'activitat cultural tan elevat, ric i de qualitat.

La resposta de la població, com a públic receptor o usuari de l'oferta cultural municipal i de les entitats sol ser gran en percentatge si es compara amb altres dimensions poblacionals. Les distàncies entre municipis i entre nuclis (reals i sentides) dificulten, però no impedeixen, els desplaçaments entre ells.

Tot i així, tractant-se de nuclis poc poblats, la realització o no d'una activitat concreta pot dependre de la disponibilitat aquell any d'una o poques persones. Aquesta fragilitat pot comportar que un any s'organitza l'activitat i el següent ja no.

A més, si bé s'ha reflectit abans el caràcter dels dos municipis més petits i del nucli de Cantonigròs amb força volum d'estiuejants de cap de setmana i de visitants, tots tres municipis manifesten programar l'acció cultural amb visió d'adreçar-se principalment a la població local resident.

Abans d'entrar en el detall de l'oferta cultural de cada municipi, convé destacar l'existència del programa **CollsacabraViu** com a la gran plataforma de programació cultural conjunta i simultània dels tres municipis durant els caps de setmana d'octubre al voltant de la cultura, la gastronomia, la natura i l'esport. Va començar l'any 2028 entorn la natura i les activitats d'exterior que rellevava l'extinta Fira del Llibre de Muntanya. Amb els anys s'hi varen afegir activitats culturals i altres.

El Collsacabra Creix, nascut el 2015, és un programa estable tot l'any d'activitats culturals en els quatre nuclis del municipi de l'Esquirol extensible a altres racons del Collsacabra. Abasta diferents àmbits de la cultura i s'adreça a tot tipus de públic. Entre altres propostes d'espectacles i tallers, hi ha el Festival de Música i Poesia de Cantonigròs i el CFIC, Concurs Fotogràfic Internacional del Collsacabra.

La cultura és un element essencial de la vida al Collsacabra, on els municipis de l'Esquirol, Rupit i Pruit i Tavertet mantenen un calendari festiu ric i variat. Aquestes celebracions no només enforteixen el teixit associatiu i la cohesió social, sinó que també reflecteixen la identitat i les tradicions locals. A continuació s'analitza la programació cultural per àmbits i s'ofereix així una visió de conjunt:

Cultura tradicional i festiva

La cultura popular i tradicional és un dels pilars fonamentals de la vida cultural al Collsacabra. Tots tres municipis —l'Esquirol, Rupit i Pruit, i Tavertet— i els seus respectius pobles o nuclis conserven un ric calendari festiu que actua com a espina dorsal del teixit associatiu i de la cohesió social.

A l'Esquirol, les festes majors esdevenen un moment àlgid del calendari: la Festa Major de l'Esquirol, el 15 d'agost (amb el ja tradicional "Jo te l'encendrè"), i la Festa Major de Cantonigròs, el 16 d'agost, coincideixen en el temps, però es coordinen per evitar encavalcaments. La Festa Major de Sant Julià de Cabrera, l'últim cap de setmana d'agost, inclou activitats com sardanes i concerts amb músics locals. A Sant Martí Sescorts, la Festa Major se celebra al novembre durant tres caps de setmana consecutius, amb actes puntuals dissenyats tenint en compte la dispersió del veïnat en masies, i organitzats per l'associació La Veu de Sescorts.

Rupit i Pruit manté viva la seva identitat festiva amb la Festa Major de Rupit el 29 de setembre, on destaca la tradicional sardana de l'Alcalde, una dansa cerimonial amb arrels al contrapàs, encapçalada per les autoritats locals i el poble. La Festa Major de Pruit, el 30 de novembre (Sant Andreu), és més íntima, amb missa i vermut popular. L'Aplec de Montdois, que té lloc cinc setmanes després del Dilluns de Pasqua, combina espiritualitat i convivència amb una missa i una arrossada en un entorn natural emblemàtic.

A Tavertet, la Festa Major se celebra l'últim cap de setmana d'agost amb una combinació d'actes esportius, espectacles musicals i propostes culturals, implicant intensament la comunitat local.

Altres activitats amb forta càrrega festiva i tradicional inclouen l'Aplec de Vilanova i les festes de Sant Isidre (maig, Rupit i Sant Martí Sescorts), fortament vinculades a la pagesia, com també la Trobada Gegantera (juliol, L'Esquirol), organitzada pels Amics de la Festa, i la Trobada d'acordions diatònics, impulsada pel músic Bernat Riera des del 2018. El Memorial Jaume Pons (agost) ret homenatge al compositor local amb una audició de sardanes i altres activitats al voltant de la música de cobla.

Música i arts escèniques

Aquest àmbit és especialment viu a l'Esquirol, que desplega diverses iniciatives durant l'any. El cicle CollsacabraCreix, actiu durant tot l'any als quatre nuclis del municipi, agrupa una oferta diversa d'arts escèniques, música, circ i arts urbanes, pensada per a tots els públics i franges d'edat, i amb una clara aposta per l'equilibri entre artistes locals i de fora del territori.

El MUTS Festival, al maig, n'és un bon exemple: centrat en la dansa-teatre, està impulsat i finançat per l'Ajuntament de l'Esquirol i compta amb la curadoria d'artistes del municipi (Àngel Duran, Joana Rañé i Elisabeth Duran). Al juny, la proposta La Pollancreda.MUS recupera aquest espai natural del poble amb tres concerts de petit format amb artistes de la zona i gastronomia de proximitat, gràcies a la col·laboració amb la CAC (Cabrerès Associació de Comerciants).

Al juliol, Cantonigròs acull el Festival de Música i Poesia, hereu del Festivalet del Collsacabra, que pren com a referent històric el Concurs Parroquial de Poesia (1944–1968) i el Festival Internacional de Música (1983–2011). S'hi programen actuacions intimistes en racons escollits del poble, amb una especial cura per la qualitat artística i poètica de les propostes.

Al setembre, Sant Martí Sescorts ofereix un cap de setmana de música barroca a l'església romànica. Amb aforament complet en les darreres edicions, aquest cicle aposta per repertoris i instruments diversos dins del període barroc, i la sonoritat de l'espai permet una experiència acústica excepcional. També dins CollsacabraCreix.

A la tardor, destaca el Festival de Jazz a l'Esquirol, impulsat per la cooperativa local i amb suport municipal, amb concerts repartits en un cap de setmana de novembre. Finalment, el Parc de Nadal, al desembre, ofereix activitats musicals i teatrals per a infants als tres nuclis del municipi, en col·laboració amb entitats locals.

Durant tot l'any l'Escola Municipal de Música de Música de Roda de Ter i l'Esquirol desenvolupa els seus cursos en els dos municipis d'acord amb un conveni mitjançant el qual cadascun d'ells aporta el finançament en proporció al nombre d'alumnes de cada municipi.

Val la pena destacar el Concurs Parroquial de Poesia de Cantonigròs, de 1944 a 1968, i el Festival Internacional de Música de Cantonigròs, de 1983 a 2011, que, tot i que ja fa anys que no es celebren, han quedat en la memòria popular d'una part de la població.

Arts visuals, recerca i patrimoni

L'Esquirol impulsa diverses iniciatives que vinculen la cultura amb la reflexió, la creativitat i el coneixement. El premi de treballs de recerca "El Cabrerès", convocat cada febrer des de 2007, reconeix projectes de batxillerat amb especial relació amb el municipi i el seu entorn, sigui quin sigui l'àmbit disciplinari.

Al març, el Concurs de Fotografia Internacional del Collsacabra (CFIC) arriba a la seva 8a edició. Dins del paraigua de CollsacabraViu, el certamen compta amb cinc categories (paisatge, retrats, patrimoni, flora i fauna, i un tema internacional que aquest any tracta sobre el benestar animal). A través de la fotografia, es promou la reflexió crítica sobre l'impacte humà en el món animal.

En l'àmbit del patrimoni, la Diputació de Barcelona ha elaborat, a través de l'Oficina de Patrimoni Cultural, el Mapa de Patrimoni Cultural, una eina fonamental per a la planificació i valoració del llegat local. L'Esquirol té 319 elements censats, Rupit i Pruit en té 300, i Tavertet 262. Aquests inclouen edificis, jaciments arqueològics, espais d'interès natural, espècimens botànics o manifestacions festives. Aquest patrimoni afavoreix una activitat espontània i contínua durant l'any en forma de visites i excursions a espais naturals i culturals d'alt valor paisatgístic.

Audiovisual i cinema

A Tavertet, l'associació local de geganters promou des de fa temps un Cineclub amb programació estable de cinema en català, dins del Cicle Gaudí. Les sessions mensuals tenen lloc a la sala polivalent de l'Ajuntament, i permeten accedir a produccions cinematogràfiques d'actualitat que habitualment no arriben a les sales dels pobles petits. A l'Esquirol, l'Ateneu del Collsacabra fa sessions puntuals de cinema en format cinefòrum.

Programes mancomunats i cooperació intermunicipal

Des de 2018, els tres municipis impulsen conjuntament el projecte CollsacabraViu, que ocupa tots els caps de setmana d'octubre. L'activitat beu de l'esperit de la desapareguda Fira del Llibre de Muntanya i combina cultura, gastronomia, esport de muntanya i natura. Cada poble hi aporta activitats pròpies, en una clara mostra de cooperació territorial.

També en l'àmbit educatiu i cultural compartit, destaca la participació d'alumnes dels municipis en el programa Anem al Teatre, organitzat per l'Oficina de Difusió Artística (ODA) de la Diputació de Barcelona. El curs passat hi van participar 471 alumnes de l'Esquirol i 20 de Rupit i Pruit, assistint a funcions a teatres, per ordre, de Calldetenes, Vic, Torelló i Manlleu.

Globalment, vista la programació dels tres municipis agrupada per àmbits, es pot concloure que és:

- Molt extensa en relació al nombre de població, sobretot l'efectivament resident.
- Molt centrada en la cultura tradicional i popular i en la música.
- Més espontània i poc organitzada al voltant de l'element natural, el gran actiu del Collsacabra.
- Molt adreçada al públic adult-gran.

- Més concentrada en l'època estiuenca.
- No especialment adreçada al públic visitant o turístic.
- Organitzada, molt sovint, per les entitats associatives.
- Majoritàriament adreçades a cada municipi, però amb importants espais de cooperació entre ells.
- Les activitats de totes les festes majors són les que més apleguen persones dels tres municipis, generant més desplaçaments entre ells.

Val a dir que més enllà de la programació cultural, hi ha tres elements que uneixen tota la població dels tres municipis: l'Escola bressol L'Esquirol, l'Institut Escola El Cabrerès i la pràctica del futbol. Això és un exponent de què existeixen punts en comú que fan que, quan cal o interessa, la població es desplaça. Són espais educatius o esportius que poden ajudar a fer de nexa d'unió entre aquests sectors i el cultural.

6.4 La comunicació de la cultura

Els tres municipis del Collsacabra, tot i programar cadascun d'ells gran part de les seves activitats, desenvolupen estratègies comunicatives conjuntes. Des del juny de 2024 comparteixen un grup de WhatsApp anomenat Collsacabra activitats o la Cartellera, mitjançant el qual difonen la programació cultural, social i esportiva de cada nucli. Va sorgir a partir del procés participatiu CollsacabraFutur i la varen impulsar un grup de joves del territori amb la col·laboració dels tres ajuntaments. Actualment compta amb 295 seguidor/es, el 12% de la població de més de 14 anys.

No hi ha gaires canals més de comunicació i difusió de les activitats culturals i altres en i entre els municipis. Les pàgines webs respectives amplien les informacions. S'adrecen, però, a aquells públics motivats que fan l'esforç de buscar les activitats anunciades.

Aquest escenari posa de manifest la necessitat d'impulsar una estratègia comunicativa supramunicipal coordinada, que permeti:

- ⇒ Millorar l'accés a la informació cultural per part de tota la població, resident i visitant.
- ⇒ Donar visibilitat al treball de les entitats i artistes locals.
- ⇒ Evitar encavalcaments i aprofitar millor els recursos disponibles.
- ⇒ Enfortir la imatge cultural conjunta del Collsacabra com a territori actiu i cohesionat.

7. Reptes de futur

Es presenta aquí una síntesi del diagnòstic que representa, alhora, una mirada cap al futur. Caldrà saber identificar les respostes més adequades als reptes plantejats per enfortir l'estat de la cultura al Collsacabra.

Aquests reptes s'han volgut plantejar d'una manera global, amb visió de conjunt del territori del Collsacabra. No obstant això, alguns plantejaments s'especifiquen per municipis per afinar més en la identificació de necessitats.

Els reptes són:

1. Potenciar el terme Collsacabra de manera sentida i viscuda per a les veïnes i per als veïns com a element conformant la seva identitat, sense caure només en voler buscar una marca comercial adreçada, sobretot, al públic visitant.
2. Crear xarxes de connexió física i simbòlica entre municipis (mobilitat, planificació conjunta, terminologia, etc.)
3. Enfortir l'acció conjunta del Collsacabra, agafant com a referent el programa compartit CollsacabraViu, anant més enllà del que ja s'ha fet.
4. Centrar, per tant, la programació cultural en la població efectivament resident als tres municipis, contemplant també, quan calgui, la població estiuejant i visitant.
5. Assolir una convivència harmònica entre la població local i la visitant en els espais emblemàtics del patrimoni natural i cultural del Collsacabra, fent del respecte i la serenor que inspiren un valor a preservar.
6. Donar una dimensió supramunicipal a l'acció cultural.
7. Recuperar algunes activitats tradicionals com a espais de trobada i intercanvi entre la població local.
8. Definir estratègies específiques per al suport estructural a les entitats (formació, relleu generacional, sostenibilitat econòmica, etc.)
9. Promoure la creació de, al menys, una entitat cultural a Rupit i Pruit que vulgui implicar-se en la vida cultural del municipi.
10. Donar visibilitat i oportunitats al talent artístic local, el musical en particular per l'elevat nombre d'agents en aquest àmbit.
11. Promoure més activitat no només *per a* sinó *amb* la gent jove. També pel públic familiar.
12. Enfortir els mecanismes de comunicació conjunta de les activitats culturals.
13. Generar un espai de reflexió, debat i acció entre els agents culturals del Collsacabra.

14. Concretar la prioritat de futurs espais culturals entre els tres disponibles al nucli de l'Esquirol (Can Quel, serradora i antic escorxador).
15. Donar resposta a la necessitat de comptar amb una figura de gestió cultural professional municipal entre els tres ajuntaments o, almenys crear un espai de coordinació de les figures tècniques actuals existents.
16. Establir sistemes d'avaluació, indicadors de seguiment o eines de diagnosi cultural periòdica.

8. Estratègia

Després de definir un diagnòstic que radiografia la realitat territorial, social i cultural del Collsacabra, aquest pla fa una proposta d'actuació a llarg termini. Així mateix, l'estratègia plantejada és conseqüent i adaptada a la realitat local i sorgida en gran part de les aportacions fetes per les institucions públiques, les entitats culturals i les persones que s'han implicat en diferents moments del procés d'elaboració del pla.

8.1 Esquema general

A més del diagnòstic i dels reptes ja esmentats, la part estratègica del pla s'estructura en base a:

- ⇒ 4 grans objectius que orienten el pla
- ⇒ 14 principis o valors que el doten de contingut
- ⇒ 5 eixos estratègics que ordenen les propostes
- ⇒ 8 grans projectes estratègics que materialitzen els eixos
- ⇒ 40 accions que enriqueixen el conjunt del pla

PLA ESTRATÈGIC DE CULTURA DEL COLLSACABRA

DIAGNÒSTIC

16 reptes

ESTRATÈGIA

4 objectius

- ⇒ Enfortir i projectar una identitat territorial i cultural compartida
- ⇒ Potenciar el talent artístic local
- ⇒ Incrementar les pràctiques culturals del Collsacabra
- ⇒ Enfortir el moviment associatiu cultural del Collsacabra

14 principis

Entorn natural – Esforços mancomunats – Participació – Proximitat – Corresponsabilitat
 – Memòria – Creació – Equitat – Perspectiva de gènere – Intergeneracionalitat –
 Diversitat – Llengua catalana – Sostenibilitat – Viabilitat

5 eixos estratègics

Cultura i territori	La força del talent local	Cultura que arriba a la gent	Governança	Nova dimensió de la gestió cultural
---------------------	---------------------------	------------------------------	------------	-------------------------------------

8 projectes estratègics

Marca cultural	DO Talent	Can Quel	CollsacabraViu tot l'any	Jovent	Sistema de governança	Figura professional	EE Elisa Creuhet
----------------	-----------	----------	--------------------------	--------	-----------------------	---------------------	------------------

40 accions

10 accions	3 accions	9 accions	7 accions	11 accions
------------	-----------	-----------	-----------	------------

8.2 Objectius

El Pla estratègic de cultura del Collsacabra es planteja contribuir a assolir quatre grans objectius a llarg termini que guien i orienten tant la seva definició com la seva implementació i avaluació. Cada objectiu, tot i ser transversal en tot el Pla, es fa més visible en cadascun dels eixos estratègics.

Aquests objectius són:

- ⇒ Enfortir i projectar una identitat territorial i cultural compartida
És l'objectiu principal del Pla i dels tres municipis que l'impulsen. Es vol que la població del territori reafirmi la seva identitat collsacabrenca comú ja existent i la incorpori encara més en la seva vida quotidiana i hi emmarqui els seus hàbits culturals. Alhora es vol projectar aquesta identitat cultural col·lectiva arreu del territori nord-ostonenc. Aquest objectiu es reflectirà en tot el Pla, molt especialment en el primer dels eixos estratègics, clarament vinculat al territori.
- ⇒ Potenciar el talent artístic local
Tota política cultural, des de la més local a la més internacional, es proposa potenciar i exhibir el talent dels seus agents en tots els àmbits de les arts, el patrimoni, la cultura tradicional i popular, el pensament, etc. El Collsacabra destaca pel nombre de persones i la qualitat de talent existent. Només cal acompanyar-lo, promoure'l i facilitar-ne l'expressió.
- ⇒ Incrementar les pràctiques culturals del Collsacabra
Entenent la cultura com un factor de desenvolupament d'una societat, una de les prioritats de les institucions és aconseguir augmentar el nombre i la diversitat de les persones en la vida cultural de la comunitat en un sentit ampli: en la formació, la pràctica amateur, la creació, el gaudi o consum i la participació com a agents actius en el conjunt del territori. Més enllà de les xifres cal assegurar-se que cap col·lectiu en queda al marge. Per això cal ser sensible i actiu en incorporar els públics menys habituals a les dinàmiques culturals.
- ⇒ Enfortir el moviment associatiu cultural del Collsacabra
Una societat i una cultura esdevé forta gràcies, en gran part, al conjunt d'agents que s'impliquen en la dinàmica de la vida cultural, sobretot a escala local. Per això els ajuntaments, i aquest pla, especialment, vetllaran per donar tot el suport possible a la iniciativa cultural ciutadana i associativa tant en l'acció com en la determinació de polítiques culturals.

8.3 Principis i valors

Un pla estratègic, i més tractant-se del sector cultural, es basa en uns principis ideològics que li donen sentit i consistència en el seu contingut i l'estructuren en la seva forma. Són valors de tipus universal, però que s'apliquen particularment en cada realitat territorial.

Aquests valors emanen de diferents fonts, referents de les polítiques culturals contemporànies: drets culturals, Agenda 2030 de la Sostenibilitat amb els seus ODS (Objectius de Desenvolupament Sostenible) i l'Agenda 21 de la Cultura. De la suma de les tres fonts en sorgeixen uns principis que aquest pla trasllada i adapta al territori.

En el cas del Collsacabra, aquest principis són:

⇒ El coneixement, el respecte i la preservació de l'entorn natural

És l'element que dona identitat al territori, el Collsacabra com a entorn natural amb el que això comporta de sentiment, vivència i acció. Està present en tota la política cultural que l'haurà de contemplar en les seves actuacions.

⇒ Els esforços mancomunats

El Collsacabra agafa força perquè els tres ajuntaments que el conformen han ajuntat esforços per multiplicar resultats, tota una demostració de cooperació i treball transversal a escala local en el món rural.

⇒ La participació

És un principi essencial de les polítiques culturals contemporànies i la base dels nous models de governança. I aquí el món rural té molt a dir i ensenyar donat que la participació ciutadana, un dels reconeguts com a drets culturals per a tots els agents, és on es dona més àmpliament, tant a nivell d'implicació associativa com de resposta ciutadana.

⇒ La proximitat

De nou en entorns rurals la proximitat entre institucions i població, com també entre la gent mateixa, la proximitat de "Km 0" es manifesta clarament en la programació, les interrelacions o la governança per citar només tres dimensions de la vida cultural. Al Collsacabra aquesta proximitat es materialitza en gran part en la incorporació de l'enorme talent local a les dinàmiques culturals comunitàries.

⇒ La corresponsabilitat

Vinculada a la participació i proximitat, la corresponsabilitat de la població envers la vida cultural -i altres- del territori és un factor que destaca en el món rural i al Collsacabra en particular, per comptar amb un nombre relativament elevat de persones fidelment compromeses amb l'entorn natural i humà.

⇒ La memòria

Tota comunitat, amb menys o amb més població, té una memòria que li dona identitat i projecció. Ja sigui la de la vida de pagès o la de la fàbrica, la medieval o la més contemporània, cal saber identificar-la, preservar-la, compartir-la i difondre-la. El Collsacabra és un territori ric en memòria i cal, abans que res, compartir-la en el si de la comunitat.

⇒ La creació

Les polítiques culturals basen una part de la seva acció en els àmbits artístics dialogant amb la comunitat. La creació no entén ni de límits administratius ni de fronteres. A tot arreu han sorgit persones amb la capacitat de crear i emocionar la resta. Cal saber detectar i promoure aquest talent allà on neix i difondre'l arreu.

⇒ L'equitat

És una de les inquietuds del món rural: la igualtat d'oportunitats amb el món urbà. Gaudir d'un bon concert, exposició o acte festiu hauria de ser normal i cal fer el màxim perquè així sigui. En canvi, en la base de la proximitat, l'equitat interna entre els seus habitants es dona més fàcilment.

⇒ La perspectiva de gènere

Massa sovint relegada per una concepció patriarcal de la societat, les polítiques culturals i altres han agafat la responsabilitat de redefinir el paper vertader que ha jugat la dona en la història com a projecció cap al reconeixement present i la funció que ha de jugar en el futur.

⇒ La intergeneracionalitat

Al Collsacabra cal sumar esforços degut a la poca població. El vincle entre generacions permet la socialització de totes les franges d'edat, així com promoure els intercanvis de sabers i coneixements, facilitar el relleu generacional a les entitats, incrementar el públic potencial, etc.

⇒ La diversitat

La diversitat en base a la interculturalitat és més un fenomen urbà però creixent en el món rural i al Collsacabra també. Els diferents perfils de la població nouvinguda aporten un bagatge cultural que cal saber llegir en clau de riquesa comunitària.

⇒ La llengua catalana

La llengua és indestriable del fet cultural, és factor d'expressió artística, element de comunicació i, ben treballada, esdevé factor de cohesió social. Les institucions, associacions, artistes i públic han de vetllar perquè la llengua catalana sigui factor quotidià d'expressió i creador de vincles comunitaris.

⇒ La sostenibilitat

Quan el planeta està vivint una situació de crisi ambiental i les institucions estan reaccionant a nivell general, la cultura s'ha de preguntar quina ha de ser la seva aportació a millorar la sostenibilitat en el nostre entorn.

⇒ La viabilitat

Com a conclusió d'aquests principis, cal que el pla sigui viable. S'ha de poder dur a terme d'acord amb la realitat del Collsacabra, el seu territori, la seva gent, les institucions i els recursos.

8.4 Eixos estratègics i propostes d'acció

Els eixos estratègics són les grans línies que defineixen el pla i li donen forma i estructura. Cal, però, acompanyar-los dels projectes estratègics com a concreció principal i d'un conjunt d'altres propostes d'acció que venen a enriquir i completar els eixos estratègics.

El Pla estratègic de cultura del Collsacabra s'estructura en cinc grans eixos que defineixen la política cultural del territori pels pròxims anys. Cada eix conté:

- Un objectiu propi que li dona sentit, en la línia dels grans objectius generals.
- Un o més projectes estratègics que li donen concreció i visibilitat
- Un conjunt d'accions, entenent que a mida que avança la implementació del pla poden aparèixer noves propostes d'acció sempre en la línia marcada per l'eix estratègic.

Eix estratègic 1

L'acció cultural i el territori

Objectiu

Enfortir la identitat viscuda del Collsacabra com a territori cultural, fer-la sentida per part de la població local i referent cultural per a la població de l'entorn.

Projecte estratègic

El CollsacabraViu Cultura, marca cultural de territori (o Collsacabra TNC Territori, Natura i Cultura)

Es tracta de potenciar la marca ja existent de "CollsacabraViu Cultura" i transmetre una manera sentida i viscuda per part de la població del conjunt de territori ampli, que l'identifica, que implementa aquest pla i que acompanya sempre tota acció cultural i la seva promoció a cada nucli i a cada municipi. Aquesta dimensió mancomunada del fet cultural, inspirada i continuadora de la manera de fer del CollsacabraViu, s'acompanya d'una mirada que va més enllà, incidint en els municipis de l'entorn immediat però també en el conjunt de la comarca d'Osona. Tot i que s'entén per tant que pot atraure gent d'altres municipis, la voluntat de la marca CollsacabraViu Cultura és centrar-se en la població local i ser, en tot cas, més un element d'acollida d'altri que un simple eslògan turístic.

Accions

1. Promoure l'ús del terme CollsacabraViu Cultura en les institucions, les programacions culturals, els noms de les associacions, els documents, la comunicació, la senyalització, etc.
2. Editar i distribuir (web, xarxes socials, paper, plafons, etc.) un plànol del Collsacabra, amb els elements d'interès cultural, no necessàriament turístic. Pot anomenar-se "Som i fem Collsacabra" i autofinançar amb la incorporació de publicitat de comerços locals.

3. Cal que cada ajuntament comuniqui pensant en clau de Collsacabra, per donar visibilitat a totes les activitats culturals del territori. Una bona comunicació conjunta també pot servir per altres àmbits com l'esport, la joventut o l'educació. (veure l'eix estratègic 5).
4. Incrementar la coordinació tot programant a cada poble amb dimensió de Collsacabra, no volent replicar a cada municipi allò que ja es fa en un altre i intentar en la mesura del possible evitar la simultaneïtat innecessària de dues o més activitats adreçades a públics semblants.
5. Programar activitats que afavoreixin una convivència respectuosa entre visitants i població local, potenciant un ús cívic i equilibrat de l'entorn patrimonial, natural i social del Collsacabra.
6. Elaborar un mapeig d'equipaments i recursos culturals del Collsacabra.
7. Promoure criteris de valoració a les subvencions que tinguin en compte els projectes adreçats al conjunt del Collsacabra.
8. Equilibrar la temporalitat de la programació entre l'hivern i l'estiu i entre els dies feiners i els festius. Una opció (hivern i dies feiners) s'adreça més a la població local i l'altra opció (estiu i caps de setmana) afegeix també al públic local la població de segona residència i visitant ocasional.
9. Fer del CFIC - Concurs Fotogràfic Internacional del Collsacabra un aparador de l'element natural propi del territori a escala local, nacional i internacional.
10. Acompanyar el CFIC d'una convocatòria que impulsi el públic local, sobretot infantil i juvenil perquè descobreixin el seu entorn, el valorin i es posicionin en el seu manteniment. És una manera de donar veu a les futures generacions perquè construeixin el seu Collsacabra. En aquest sentit cal valorar un possible assessorament des del Programa d'Arts Visuals de la Diputació de Barcelona.

Eix estratègic 2

La força del talent local

Objectiu

Donar més oportunitats i visibilitat al talent artístic i intel·lectual local

Projectes estratègics

DO Fet al Collsacabra / Collsacabra Talent

Es tracta d'identificar totes les persones i grups que es dediquen a la creació, al patrimoni cultural, com també a altres branques de la cultura i programar intervencions seves en el marc de l'oferta anual habitual. Es podria posar un segell del tipus "DO Fet al Collsacabra". Inclou tant actuacions musicals com escèniques, exposicions d'arts visuals, presentacions de llibres o estudis entre d'altres, sempre dutes a termes per persones, entitats o empreses locals. Evidentment, la proposta no elimina la intervenció en altres moments o de manera combinada d'agents culturals d'arreu del país i més enllà.

Can Quel, un espai al servei del talent i la creació al Collsacabra

L'antiga fàbrica Can Quel, actualment en desús, ha de jugar un rol de centre cultural al servei de la creació, la producció i la difusió seguint el model de les "fàbriques de creació". Un espai social i de difusió cultural general al servei del conjunt del Collsacabra, però també ha d'esdevenir un referent per als municipis de l'entorn osonenc. Haurà de saber dialogar amb l'Espai Escènic Elisa Creuet. Amb Can Quel com a espai cultural es clouria el cicle de grans intervencions en matèria cultural, com el pavelló i l'institut varen cloure en el seu moment les grans intervencions en matèria esportiva i educativa respectivament.

Accions

11. Fer un mapeig del talent del Collsacabra i donar-lo a conèixer a través del web CollsacabraViu.
12. Consolidar i si cal ampliar el vincle entre l'Escola Municipal de Música El Faristol de Roda de Ter i l'Esquirol i els municipis del Collsacabra, enfortint així la seva presència i impacte. Cal que la cultura i l'educació dialoguin més, fent que la música arribi als infants a través, per exemple de l'Institut Escola El Cabrerès o l'Escola l'Agullol de Rupit i Pruit.
13. Potenciar les activitats populars i tradicionals del cicle festiu com a espais de socialització, trobada i intercanvi, més enllà del simple rol passiu com a espectador/a. Tot comença implicant-se en la seva organització durant uns quants mesos de l'any. Cal saber atreure la gent més jove, la població local, la de segona residència ja arrelada als municipis, la nouvinguda, etc. Són bons moments els Reis, el Carnaval, Sant Jordi, l'estiu, les festes majors, les Caramelles, la Castanyada, Nadal i altres.

Eix estratègic 3

Una cultura que arriba a més gent

Objectiu

Ampliar els públics de la cultura, tant en l'àmbit artístic com de participació i gaudi. Es tracta que més persones s'incorporin al cicle cultural: formació, creació, producció i difusió.

Projectes estratègics

CollsacabraViu, tot l'any!

L'actual proposta cultural mancomunada que es desenvolupa a l'octubre pot ser l'embrió o "el tret de sortida" d'un programa i d'una manera de fer de la programació durant tot l'any. Es proposa mantenir el format actual a l'octubre i fer-ne una continuïtat a posteriori, fins arribar a l'estiu. Es tracta per tant d'una programació territorialment compartida pels set nuclis dels tres municipis, temporalment ampliada de manera regular als deu o dotze mesos de l'any, culturalment diversa en quant als àmbits de les arts, el patrimoni, la cultura tradicional i popular i altres àmbits, i socialment adreçada a tots els públics. Tindria una programació i una comunicació úniques i compartides.

Collsacabra Jove

Cal que la gent jove tingui més protagonisme en la vida cultural local. Es tracta d'un projecte transversal. No es tracta tant de fer *pel* jovent sinó de fer-ho *amb* ell. Això comporta més presència activa en els espais i moments de presa de decisions, en les programacions i les formacions.

Accions

14. Fer un programa de propostes per a un públic amb inquietuds culturals més específiques i fer-ho extensiu a públics més amplis, basat en conferències, taules rodones, debats ciutadans, presentacions de llibres i estudis, etc. Temes d'actualitat tant local com internacional (culturals, històrics, científics, ambientals, educatius, socials, macro econòmics, geoestratègics, etc.) i també sobre pensament, coneixement, filosofia, espiritualitat, etc., i buscar entorns i aliances que ho afavoreixin (altres ajuntaments, Consell comarcal, Diputació de Barcelona, Generalitat de Catalunya, fundacions, centres d'estudis, universitats, etc.). Es pot combinar els temes d'actualitat i local amb altres de més universals i atemporals. Caldrà comptar amb la iniciativa de persones i entitats del Collsacabra que puguin i vulguin implicar-se en la seva organització.
15. Cicle estable anual per a públic familiar d'activitats de tipus escènic i altres similars (teatre, dansa, circ, titelles, clown, màgia, cinema, jocs tradicionals). Cal explorar la possibilitat de fer-ho de la mà de la **TTP** (Associació Professional de Teatre per a Tots els Públics), entitat d'àmbit català especialitzada en aquest sector de públic i amb una iniciativa particularment activa en els petits municipis.

16. Organitzar un conjunt de rutes pel patrimoni natural i cultural, orientades bàsicament al públic resident, però també al de segona residència, estiuellant i visitant puntual utilitzant formats atractius (visites teatralitzades, lúdiques o autoguiades) segons el públic al qual s'adrecin.
17. Crear una beca per promoure la investigació sobre el patrimoni natural i històric/cultural del Collsacabra a nivell de persones expertes en la recerca i la difusió
18. Crear un premi per promoure el coneixement del patrimoni del Collsacabra a nivell més popular i divulgatiu.
19. Incrementar el vincle entre l'acció cultural i el sector educatiu del Collsacabra, treballant a l'escola el cicle festiu i la cultura tradicional, com també la pràctica artística i la promoció de la memòria del territori. Aquestes pràctiques culturals es poden ampliar i aprofundir en alguna activitat extraescolar. A més, l'escola és sovint el primer contacte d'una part de la població nouvinguda amb la comunitat del seu municipi.
20. Promoure accions d'acollida cultural per a la població nouvinguda, com ara una sessió informativa anual sobre les activitats culturals del municipi o la invitació directa a participar en festes i entitats. Això implica tant els ajuntaments com les diferents associacions culturals. Aquesta actitud acollidora es mantindrà envers els col·lectius menys arrelats al territori.
21. Ampliar el programa actualment existent de sortides culturals a municipis propers (Vic, Manlleu, Torelló, etc.) però també a Barcelona i altres, mitjançant autocars o altres mitjans per assistir a espectacles escènics, concerts de música, exposicions a museus, visites a jaciments, etc. Seguint amb l'esperit mancomunat d'aquest pla, per facilitar la socialització entre persones i optimitzar recursos, es farà de manera conjunta entre els tres municipis.
22. Coordinar les agendes culturals de cada municipi. Això vol dir que la població de cada municipi no només sabrà el que programarà cadascun d'ells, gràcies a compartir la informació, sinó que abans de programar res, si es treballa plegats, evitaran encavalcaments de programació. A més facilitaran el moviment i l'intercanvi de públics.

Eix estratègic 4

Un model de governança compartit

Objectiu

Enfortir la vida cultural del Collsacabra a partir de sumar esforços de tots els agents implicats en la definició de les polítiques culturals i en la seva implementació.

Projecte estratègic

Un nou sistema de governança

En un model cultural mancomunat, cal articular un sistema de governança que permeti optimitzar els esforços i aportacions que fa cada agent del territori. Es proposa treballar a tres nivells plenament vinculats entre ells:

Nivell d'articulació política i institucional

S'establirà un espai regular de treball en comú dels tres ajuntaments amb representativitat dels set nuclis, tant a nivell polític (alcaldies i regidories de cultura) com tècnic amb funcions de coordinació, presa de decisions, impuls de projectes estratègics, etc. Tindrà aquest pla com a principal full de ruta, però emmarcat en un context ampli dialogant amb les polítiques educatives, de joventut, de turisme i altres.

Nivell d'articulació ciutadana

S'establirà una Taula o Consell de cultura format pels tres ajuntaments, entitats i persones de reconegut prestigi en el món de la cultura dels set nuclis amb funcions de reflexionar, debatre, proposar, posicionar-se i avaluar sobre alguns dels aspectes que conformen la vida cultural al Collsacabra. Tindrà aquest pla com a principal full de ruta i una de les seves funcions ha de ser fer-ne el seguiment i l'avaluació de la implementació. Aquest nivell requereix d'un teixit cultural actiu, compromès i capacitat, per això aquest projecte s'acompanyarà d'unes accions d'enfortiment del teixit cultural local.

Nivell de gestió de projectes

Són comissions o entitats ja existents o de nova creació que implementen els projectes actualment en marxa (Festes majors, caramelles, etc.) o de nova creació per iniciativa pròpia o derivades dels altres dos nivells i del propi Pla.

Accions

23. Actualitzar i millorar el directori d'entitats i altres agents culturals del conjunt del territori i fer-lo disponible al web del CollsacabraViu. A més el directori global figurarà als webs municipals respectius, sempre de manera àmplia i més detall que en l'actualitat.
24. Fomentar la creació d'una associació cultural a Rupit i Pruit o, alternativament, promoure que l'actual Associació de Turisme incrementi el seu rol cultural.

25. Afavorir en tot moment la trobada de persones actives i entitats culturals com a espais de generació d'accions compartides. Pot ser a les entitats, comissions, Taula o Consell de cultura, convocatòries, etc.
26. Crear un espai de reflexió i debat sobre el present i el futur del Collsacabra pensat en clau infantil i juvenil, com a escola de participació, corresponsabilització i autogestió ciutadana.
27. Afavorir les propostes col·laboratives en la política de subvencions de cada ajuntament, en particular les que agrupin entitats de diferents municipis. Establir una categoria mancomunada de "suport Collsacabra".
28. Simplificar, dins el possible, els requisits administratius a dur a terme per les entitats culturals i altres en la seva relació amb els ajuntaments respectius.
29. Oferir un servei de suport a les entitats culturals -i altres- en temes de resolució de tràmits administratius (subvencions, signatura digital, etc.) però també de formació en aspectes bàsics de la gestió associativa (comunicació, comptabilitat, etc.).

Eix estratègic 5

Nova dimensió en la gestió cultural del Collsacabra

Objectiu

Enfortir el procés cultural al Collsacabra tot adaptant i millorant els instruments i recursos de la seva gestió.

Projectes estratègics

Una figura professional de la gestió cultural dedicada al conjunt del Collsacabra

Les polítiques culturals, sobretot quan es plantegen amb una certa ambició proporcional al potencial del territori, requereixen dels recursos necessaris per a la seva implementació. El punt de partida és disposar d'un perfil de tècnic/a de cultura amb dedicació al conjunt del Collsacabra i compartida/t en cost i dedicació entre els tres municipis seguint el model de la figura tècnica ja existent dedicada a l'economia i el turisme. Això ajudaria a tenir una visió més mancomunada del territori i la cultura, facilitaria la coordinació dels calendaris d'activitat entre municipis i deslliuraria els càrrecs electes de la gestió del dia a dia. Caldria donar a conèixer la seva existència, funcions i disponibilitat a la ciutadania i a les entitats perquè la vegin com a un recurs al seu abast.

L'Espai escènic Elisa Crehuet

El Collsacabra en general i l'Esquirol en particular necessiten un espai on fomentar les arts escèniques i la música. L'antic escorxador de L'Esquirol es perfila com l'espai més idoni en aquests moments. Es presenta com a un espai d'assaig, producció i difusió de les arts escèniques a nivell del Collsacabra. Ha de ser la contribució d'aquest territori en espais escènics a la xarxa d'equipaments de la comarca osonenca. Cal assegurar-se com dialogarà aquest espai amb l'antiga fàbrica de Can Quel recentment adquirida per l'Ajuntament del mateix municipi per assegurar una acció coordinada i complementària.

Accions

30. Adoptar i implementar els ODS (Objectius de Desenvolupament Sostenible) de l'Agenda 2030 de la ONU, situant-los com a referents de la política cultural del Collsacabra. En particular l'element natural juga un paper important en les polítiques de sostenibilitat.
31. Vetllar per l'adopció de mesures concretes que fomentin la sostenibilitat en el conjunt de la programació dels set nuclis dels tres municipis, des del cycle festiu a les activitats artístiques i la difusió del patrimoni.
32. Reforçar els llaços del Collsacabra, com aliat natural, amb el Consell Comarcal d'Osona, buscant, malgrat les seves limitacions, espais de cooperació i actuació conjunta.

33. Assegurar que els equipaments culturals del Collsacabra actuen com un únic sistema en xarxa, definint les seves funcions, dotacions i normatives d'ús, sempre a disposició de la comunitat, local i més enllà.
34. Estudiar la possibilitat de fer un acord amb l'entitat que gestiona el camp de futbol de Cantonigròs perquè la graderia coberta que, en realitat, és una gran sala, s'hi puguin desenvolupar força mena d'activitats.
35. Millorar la instal·lació de l'Arxiu Municipal de Taverdet amb el seu canvi d'ubicació previst.
36. Elaborar projectes compartits amb educació, turisme, joventut, entre d'altres, implicant els serveis públics però també les entitats culturals.
37. Consolidar l'agenda cultural -i d'altres sectors- del conjunt del Collsacabra existent actualment mitjançant un grup de WhatsApp, ordenant les activitats per data i no per municipi, transmetent així que tota l'oferta s'adreça a tothom. Afegir-hi algunes accions culturals rellevants d'altres municipis de l'entorn.
38. Consolidar l'adopció de les eines de la planificació i gestió cultural que acompanyin, complementin i implementin aquest pla estratègic (previsió de l'acció cultural anual, disseny de projectes, treball per objectius, ús de cronogrames, plans de comunicació i pressupostos específics, avaluació dels projectes, realització de memòries anuals).
39. Dotar-se d'un sistema d'indicadors d'avaluació de l'activitat cultural del Collsacabra.
40. Incrementar les accions de recerca de patrocini o mecenatge cultural entre les empreses i comerços del territori.

9. Cronograma d'implementació del Pla

Un pla estratègic de cultura treballa a llarg termini. Per això necessita situar les seves etapes i les actuacions principals, els vuit projectes estratègics en aquest cas, en un cronograma o calendari d'actuació, acceptant que la implementació definitiva al llarg dels anys dependrà de les prioritats polítiques, dels acords interns, del pressupost disponible, de la dinàmica social i cultural del moment, de l'aplicació de les mesures anteriors, etc.

En una fase prèvia a la implementació del pla (any 2025) cal dur a terme un seguit d'etapes:

- ⇒ Aprovar el Pla pels plens dels tres ajuntaments
- ⇒ Donar-lo a conèixer a la població, entitats i agents de tot tipus, culturals i altres
- ⇒ Atorgar prioritats i establir calendaris de treball
- ⇒ Definir responsabilitats
- ⇒ Establir indicadors de seguiment

Durant els quatre anys caldrà establir plans d'implementació anuals i fer el seguiment de la seva aplicació, d'acord amb el que es defineix al capítol següent.

En un primer moment es proposa el següent cronograma d'implementació de les etapes inicials i dels vuit grans projectes estratègics:

Etapas generals del Pla		2025	2026	2027	2028	2029
	Aprovar el Pla en els tres plens municipals					
	Difondre el Pla entre els agents culturals i altres					
	Establir els mecanismes d'avaluació del Pla					
Projectes estratègic						
1	PE1: CollsacabraViu Cultura, marca cultural					
2	PE2: D.O. Collsacabra talent					
3	PE3: Can Quel			
4	PE3.1: Collsacabra Viu tot l'any					
5	PE3.2: Collsacabra Jove					
6	PE4: Model de governança compartit					
7	PE5.1: Tècnic/a de cultura			...		
8	PE5.2: Espai escènic Elisa Crehuet			

10. Seguiment i avaluació

El Pla estratègic de cultura és un instrument de planificació que requereix un procés d'implementació al llarg dels anys. A mida que es va aplicant cal fer un procediment de seguiment i d'avaluació per assegurar el seu acompliment en els termes i terminis previstos.

A tal fi en un primer moment es defineix:

1. Un agent avaluador (Qui avalua?)
En aquest sentit es proposa que en un primer any sigui els propis ajuntaments conjuntament amb les entitats culturals que s'hi vulguin afegir. Si cal, es pot comptar amb la col·laboració del CERC o d'un/a consultor/a extern/a. Un cop constituïda la Taula o Consell de Cultura hauria de ser aquesta qui portés a terme el procés d'avaluació.
2. Una metodologia d'avaluació (Com s'avalua?)
La manera més fiable d'avaluar un pla estratègic és el mètode reflexiu o *ante-post* que compara la situació abans i després de l'aplicació del pla. Així, es comprova el grau d'implementació dels objectius, els projectes estratègics i les accions en relació a la fase de diagnòstic. L'avantatge d'aquest mètode és la simplicitat, la capacitat de mesurar la progressió, la detecció de les causes del possible incompliment i la possibilitat de prendre mesures de correcció o acceleració.
3. Uns indicadors d'avaluació (Amb què s'avalua?)
A mida que s'avanci caldrà utilitzar uns indicadors, entesos com a eines que permeten avaluar la progressió. Els més indicats poden ser el "número de projectes o d'accions iniciades o acabades" però també pot interessar identificar el "número de noves propostes sorgides a recer del Pla", la "implicació del teixit associatiu cultural en la implementació del Pla" o l'impacte del Pla en altres polítiques municipals" entre d'altres.
4. Un calendari d'avaluació (Quan s'avalua?)
Es proposa fer un seguiment trimestral en el primer any i després fer-lo anualment.
5. Un retiment de comptes (Per a qui s'avalua?)
El resultat de cada etapa de l'avaluació ha de ser públic i es presentarà un informe als tres ajuntaments, a la Taula o Consell de Cultura i al conjunt de les entitats culturals.

Per a més detall i aprofundiment es suggereix consultar el **recurs documental** elaborat per la Diputació de Barcelona.

11. Lectures recomanades

ANDRÉS CABELLO, Sergio. [La España en la que nunca pasa nada. Periferias, territorios intermedios y ciudades medias y pequeñas.](#) Madrid: Akal, 2021. EAN 9788416842681

Burgos, B. (dir.). [Pensar y hacer en el medio rural. Prácticas culturales en contexto.](#) Madrid: Ministerio de Cultura y Deportes, 2020.

BURGOS, Benito; LÓPEZ, Andrea (coord.). [Claves e impactos de la cultura en el medio rural: el valor de lo intangible.](#) Madrid: Ministerio de Cultura, 2024.

CERAROLS, Rosa; NOGUÉ, Joan (ed.). [L'altre món rural. Reflexions i experiències de la nova ruralitat catalana.](#) Barcelona: Tigre de Paper, 2022. EAN 9788418705281

Els Cingles del Collsacabra. Tavertet: Amics dels Cingles de Tavertet, DL 1979-2015. ISSN: 2013-7133.

FONT I GAROLERA, Jaume. *Collsacabra desaparegut.* El Papiol: Efadós, 2022. ISBN: 9788419239105

FONT I GAROLERA, Jaume. [Davantall. Identitats locals en temps de globalització.](#) Conferència Presentació del Llibre de Tona. Tona, 2010.

FONT I GAROLERA, Jaume. [Las Españas despobladas. Entre el lamento y la esperanza.](#) Madrid: Catarata, 2023.

FONT I GAROLERA, Jaume. "Divisions territorials i escales de gestió: les possibilitats inexplorades del municipi petit i mitjà." A [L'organització del territori: un repte per al segle XXI? : Jornades sobre l'organització territorial.](#) Barcelona, 7, 8 i 9 de juny del 2006.

GONZÁLEZ RUEDA, Antonio Javier. (2021) "[La cultura y el patrimonio en la España invisible: políticas culturales en los municipios españoles de menos de 5.000 habitantes.](#)" A *Las políticas sociales que vendrán.* Pamplona: Aranzadi, 2021. ISBN 9788413905501

MARTINELL (coord.) et al. [Intuiciones sobre la Cultura y la Ruralidad REDS-SDSN Spain. Incorporación al debate sobre la Cultura en la Agenda 2030.](#) Madrid, 2023. ISBN 97809563197

SALA I MARTÍ, Pere. "Per què el paisatge ha de ser en el cor del model turístic" A *Un nou turisme per a un nou escenari.* Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2024. EAN 9788410144699

SALA, Pere. (2016). "[Paisatge i societat civil. Cap a noves formes de participació](#)", dins Díaz-Andreu, M.; Pastor, A.; Ruiz, A. (coord.). *Arqueología y comunidad. El valor social del patrimonio arqueológico en el siglo XXI.* Madrid: JAS Arqueología S.L.U., p. 113-127.

Solà, Fortià. *El Cabrerès.* Barcelona: La bona parla, 1933.

SUBIRATS, Joan. (2014). [Políticas sociales. Manual Atalaya de apoyo a la gestión cultural](#)

12. Crèdits

El *Pla Estratègic de Cultura del Collsacabra* és una iniciativa conjunta dels tres ajuntaments, que compta amb el suport de l'Oficina d'Estudis i Recursos Culturals (CERC) de l'Àrea de Cultura de la Diputació de Barcelona. El seu desenvolupament ha tingut lloc entre novembre de l'any 2024 i setembre de l'any 2025.

En l'elaboració d'aquest document han participat:

Ajuntaments:

Coordinació i seguiment:

Àlex Montanyà i Rifà, alcalde de l'Esquirol
Albert Marcé Pujol, alcalde de Rupit i Pruit
Albert Prado Olmos, alcalde de Tavertet
Xavier Capdevila Sanglas, tècnic de cultura de l'Esquirol

Regidors consultats per l'elaboració del document:

Ignasi Garolera, regidor de cultura de l'Esquirol
Joaquim Marsal Estartús, regidor de cultura de Rupit i Pruit

Tècniques consultades per l'elaboració del document:

Anna Costa, tècnica de turisme i cultura de Rupit i Pruit
Elisenda Currius Soler, tècnica d'economia cultural i creativa del Consorci de la Vall del Ges, Orís i Bisaura

Entitats i persones consultades per l'elaboració del document:

Carles (Rupit)
Mamen Gallego, Veus del Collsacabra (l'Esquirol)
Alba, Roser i Montse, Associació de Veïns de Cantonigròs
Natalia, Colla Gegantera de Tavertet
Carles, Colla Gegantera de Tavertet i Cineclub
Jordi, Festival Internacional de Música de Cantonigròs
Ignasi i Laia, Associació de Comerciants de Cantonigròs
David, veí de Cantonigròs
Maria Dolors, Coral Lorelay (l'Esquirol)
Maria Àngels, Club de lectura de Cantonigròs
Aleix, Geganters de l'Esquirol
Marisol Cabral, Associació Cultural Ateneu del Collsacabra (l'Esquirol)
Elisa Crehuet, directora de la companyia Tai-a-treros (l'Esquirol)
Joana Rañé, directora del Muts Festival (l'Esquirol)
Arnau Petit, veí de Rupit
Alba Molas, activista cultural de Cantonigròs
Martina i Txell, veïnes de Pruit
Raquel i Cristina, veïnes de Rupit i Pruit

Diputació de Barcelona (Àrea de Cultura)

Coordinació metodològica, suport tècnic i de contingut:

Laia Gargallo, cap de l'Oficina (CERC)
Aina Roig, cap de la Secció Tècnica (CERC)
Juan Carlos Calvo, tècnic de cultura (CERC)
Rosa Ma. Mondéjar, tècnica de cultura (CERC)

Amb la col·laboració dels serveis tècnics de l'Oficina de Difusió Artística (ODA), de l'Oficina de Patrimoni Cultural (OPC) i de la Gerència de Serveis de Biblioteques (GSB).

Coordinació i redacció:

David Roselló i Cerezuela, director de Nexè Cultural SL

**Diputació
Barcelona**

Àrea de Cultura

Gerència de Serveis de Cultura

Oficina d'Estudis i Recursos Culturals

Montalegre,7. 08001 Barcelona

Tel. 934 022 565

o.estudisrc@diba.cat

www.diba.cat